

SCENARIUSZE lekcji

WROCŁAWSKIE
CENTRUM
DOSKONALENIA
NAUCZYCIELI

WSTĘP

Zainicjowany przez Radnych Rady Miejskiej Wrocławia Projekt Konstytucja ma na celu przybliżenie dzieciom i młodzieży wrocławskich szkół i przedszkoli Konstytucji Rzeczypospolitej.

Profesor Ewa Łętowska wskazuje, że: *fundamentem polskiej Konstytucji z 1997 r. jest idea społeczeństwa otwartego. Afirmującego szeroki wspólny mianownik dla różnorodności (poczytajmy preambułę) i uznającego indywidualną wolność jednostki za podstawowe założenie ustrojowe. Władza, państwo ma gwarantować ochronę tej indywidualnej wolności dla możliwie największej liczby ludzi żyjących w obrębie granic, pod władztwem państwa.*

Edukacja szkolna ma za zadanie przygotować młodzież do życia w społeczeństwie otwartym, szanującym prawa i wolności, do działania w społeczeństwo obywatelskim.

Warto, aby w szkołach znalazły się miejsca, w których konstytucja, a przynajmniej preambuła jest wyeksponowana i czytana.

Wrocławskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli przygotowało scenariusze zajęć dla poszczególnych etapów edukacyjnych, koordynuje działania poprzez spotkania szkoleniowe dla nauczycieli. Działania projektowe przeznaczone są dla dzieci realizujących obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego i proponują działania edukacyjne we współpracy przedszkola z muzeum, biblioteką publiczną.

W szkole podstawowej i ponadpodstawowej nauczyciele mogą korzystać z zasobów internetowych, a w szczególności dyskutować o roli i znaczeniu konstytucji w życiu każdego obywatela.

Scenariusze opracowali doradcy metodyczni i nauczyciele konsultanci
Wrocławskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli:

Dorota Błaszczyk

Jolanta Chorzępa

Jadwiga Iwanowska

Bartosz Kicki

Izabela Przepiórkiewicz

Ewa Skrzywanek

Aneta Włodarczyk

Projekt graficzny i rysunki: Robert Syta

Informacje o projekcie

Działania w ramach Projektu Konstytucja przewidziane są dla dzieci realizujących obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego. Proponujemy działania edukacyjne we współpracy przedszkola z muzeum, biblioteką publiczną i Wrocławskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

Realizując projekt dzieci:

1. odwiedzą Muzeum Pana Tadeusza;
2. odwiedzą biblioteki, np. Miejską Bibliotekę Publiczną w poszukiwaniu publikacji nt. symboli narodowych, świat narodowych i sposobów ich obchodzenia. Konstytucji RP;
3. będą uczestnikami zajęć edukacyjnych ujętych w cyklu 3 scenariuszy. Zajęcia zostaną zrealizowane do 3.05.2021r. (uchwalenie Konstytucji 3 maja). Każde zajęcia trwają około 30 minut i zawierają propozycję kontynuacji.

Zajęcia dydaktyczne realizowane są w ramach tematu tygodniowego: Jestem Polką, Polakiem.

4

Odniesienie do podstawy programowej wychowania przedszkolnego

(Załącznik nr 1 do rozporządzenia MEN z dnia 14 lutego 20 7 r. poz. 356):

Zadania przedszkola:

- 1) Wspieranie wielokierunkowej aktywności dziecka poprzez organizację warunków sprzyjających nabywaniu doświadczeń w fizycznym, emocjonalnym, społecznym i poznawczym obszarze jego rozwoju.
- 2) Tworzenie warunków umożliwiających dzieciom swobodny rozwój, zabawę i odpoczynek w poczuciu bezpieczeństwa (...)
- 6) Wzmacnianie poczucia wartości, indywidualność, oryginalność dziecka oraz potrzeby tworzenia relacji osobowych i uczestnictwa w grupie. (...)
- 12) Współdziałanie z rodzicami, różnymi środowiskami, organizacjami i instytucjami, uznanymi przez rodziców za źródło istotnych wartości, na rzecz tworzenia warunków umożliwiających rozwój tożsamości dziecka.
- 13) Kreowanie, wspólne z wymienionymi podmiotami, sytuacji prowadzących do poznania przez dziecko wartości i norm społecznych, których źródłem jest rodzina, grupa w przedszkolu, inne dorosłe osoby, w tym osoby starsze, oraz rozwijania zachowań wynikających z wartości możliwych do zrozumienia na tym etapie rozwoju.

Fizyczny obszar rozwoju dziecka.

Dziecko przygotowane do podjęcia nauki w szkole:

- 5) uczestniczy w zabawach ruchowych, w tym rytmicznych, muzycznych, naśladowczych, z przyborami lub bez nich; wykonuje różne formy ruchu: bieżne, skoczne, z czworakowaniem, rzutne; (...)
- 7) wykonuje czynności, takie jak: sprzątanie, pakowanie, trzymanie przedmiotów jedną ręką i oburącz, małych przedmiotów z wykorzystaniem odpowiednio ukształtowanych chwytów dłoni, używa chwytu pisarskiego podczas rysowania, kreślenia i pierwszych prób pisanie; (...)

II. Emocjonalny obszar rozwoju dziecka. Dziecko przygotowane do podjęcia nauki w szkole:

- 1) rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje, próbuje radzić sobie z ich przeżywaniem;
- 2) szanuje emocje swoje i innych osób; (...)
- 6) rozróżnia emocje i uczucia przyjemne i nieprzyjemne, ma świadomość, że odczuwają i przeżywają je wszyscy

scy ludzie; (...)

7) szuka wsparcia w sytuacjach trudnych dla niego emocjonalnie; wdraża swoje własne strategie, wspierane przez osoby dorosłe lub rówieśników;

8) zauważa, że nie wszystkie przeżywane emocje i uczucia mogą być podstawą do podejmowania natychmiastowego działania, panuje nad nieprzyjemną emocją, np. podczas czekania na własną kolej w zabawie lub innej sytuacji;

9) wczuwa się w emocje i uczucia osób z najbliższego otoczenia; (...)

Spółeczny obszar rozwoju dziecka. Dziecko przygotowane do podjęcia nauki w szkole:

1) przejawia poczucie własnej wartości jako osoby, wyraża szacunek wobec innych osób i przestrzegając tych wartości, nawiązuje relacje rówieśnicze;

2) odczuwa i wyjaśnia swoją przynależność do rodziny, narodu, grupy przedszkolnej, grupy chłopców, grupy dziewczynek oraz innych grup, np. grupy teatralnej, grupy sportowej; (...)

4) używa zwrotów grzecznościowych podczas powitania, pożegnania, sytuacji wymagającej przeproszenia i przyjęcia konsekwencji swojego zachowania;

5) ocenia swoje zachowanie w kontekście podjętych czynności i zadań oraz przyjętych norm grupowych; przyjmuje, respektuje i tworzy zasady zabawy w grupie, współdziała z dziećmi w zabawie, pracach użytecznych, podczas odpoczynku;

6) nazywa i rozpoznaje wartości związane z umiejętnościami i zachowaniami społecznymi, np. szacunek do dzieci i dorosłych, szacunek do ojczyzny, życzliwość okazywana dzieciom i dorosłym – obowiązkowość, przyjaźń, radość;

7) respektuje prawa i obowiązki swoje oraz innych osób, zwracając uwagę na ich indywidualne potrzeby;

8) obdarza uwagę inne dzieci i osoby dorosłe;

9) komunikuje się z dziećmi i osobami dorosłymi, wykorzystując komunikaty werbalne i pozawerbalne; wyraża swoje oczekiwania społeczne wobec innego dziecka, grupy.

5

Poznawczy obszar rozwoju dziecka. Dziecko przygotowane do podjęcia nauki w szkole: (...)

2) wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą języka mówionego, posługuje się językiem polskim w mowie zrozumiałej dla dzieci i osób dorosłych, mówi płynnie, wyraźnie, rytmicznie, poprawnie wypowiada ciche i głośne dźwięki mowy, rozróżnia głoski na początku i końcu w wybranych prostych fonetycznie słowach;

3) odróżnia elementy świata fikcji od realnej rzeczywistości; byty rzeczywiste od medialnych, byty realistyczne od fikcyjnych;

4) rozpoznaje litery, którymi jest zainteresowane na skutek zabawy i spontanicznych odkryć, odczytuje krótkie wyrazy utworzone z poznanych liter w formie napisów drukowanych dotyczące treści znajdujących zastosowanie w codziennej aktywności;

5) odpowiada na pytania, opowiada o zdarzeniach z przedszkola, objaśnia kolejność zdarzeń w prostych historyjkach obrazkowych, układa historyjki obrazkowe, recytuje wierszyki, układa i rozwiązuje zagadki;

6) uważnie słucha i nadaje znaczenie swym doświadczeniom;

7) śpiewa piosenki, porusza się przy muzyce i do muzyki, dostrzega zmiany charakteru muzyki, reaguje na sygnały (...)

9) czyta obrazy, wyodrębnia i nazywa ich elementy, nazywa symbole i znaki znajdujące się w otoczeniu, wyjaśnia ich znaczenie;

10) wymienia nazwę swojego kraju i jego stolicy, rozpoznaje symbole narodowe (godło, flaga, hymn), nazywa

wybrane symbole związane z regionami Polski ukryte w podaniach, przysłowiach, legendach, bajkach, np. o smoku wawelskim.

16) posługuje się w zabawie i w trakcie wykonywania innych czynności pojęciami dotyczącymi następstwa czasu np. wczoraj, dzisiaj, jutro, rano, wieczorem, w tym nazwami pór roku, nazwami dni tygodnia i miesięcy;

19) podejmuje samodzielną aktywność poznawczą np. oglądanie książek, zagospodarowywanie przestrzeni własnymi pomysłami konstrukcyjnymi, korzystanie z nowoczesnej technologii itd.; (...) .

Warunki i sposób realizacji (...)

1. Zgodnie z zapisami dotyczącymi zadań przedszkola nauczyciele organizują zajęcia wspierające rozwój dziecka. (...)

6. Współczesny przedszkolak funkcjonuje w dynamicznym, szybko zmieniającym się otoczeniu, stąd przedszkole powinno stać się miejscem, w którym dziecko otrzyma pomoc w jego rozumieniu.

11. Aranżacja przestrzeni wpływa na aktywność wychowanków, dlatego proponuje się takie jej zagospodarowanie, które pozwoli dzieciom na podejmowanie różnorodnych form działania. Wskazane jest zorganizowanie stałych i czasowych kącików zainteresowań. Jako stałe proponuje się kąciki: czytelniczy, konstrukcyjny, artystyczny, przyrodniczy. Jako czasowe proponuje się kąciki związane z realizowaną tematyką, świętami okolicznościowymi, specyfiką pracy przedszkola.

Zamiast podsumowania

W opracowanych scenariuszach warto zwrócić uwagę na:

1. Sformułowane tematów w formie pytań, które zachęcają dzieci do działania poprzez zaciekawienie i zaproszenie do aktywności.
2. Odniesienie do podstawy programowej wychowania przedszkolnego: różne rodzaje aktywności wzajemnie się przeplatające.
3. Nawiązanie do doświadczeń i przeżyć dzieci.
4. Stałą strukturę zajęć:
 - zabawa wprowadzająca na dobry początek, tworzenie atmosfery sprzyjającej nabywaniu nowych wiadomości, odniesienie się do doświadczeń dzieci,
 - realizacja tematu – kreowanie sytuacji edukacyjnej sprzyjającej osiągnięciu założonych celów, zabawa ruchowa
 - podsumowanie zajęć, sprawdzenie zrozumienia tematu przez dzieci, zwrócenie uwagi na ich osiągnięcia, podziękowanie za pracę.
5. Czas trwania zajęć dostosowany do możliwości psychofizycznych dzieci,
6. Zaproponowanie podziału metod wg prof. Ryszarda Więckowskiego, ponieważ jego założenia pedagogiki są wykładnią teoretyczną podstawy programowej wychowania przedszkolnego.

Autorzy opracowanego materiału – pracownicy Wrocławskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli:

Jolanta Chorzępa
Jadwiga Iwanowska
Aneta Włodarczyk

SCENARIUSZE

dla grup przedszkolnych
i klas **1-3**

Temat zajęć: Co to jest konstytucja?

CELE SZCZEGÓŁOWE - DZIECKO:

- rozumie umowy grupowe,
- potrafi przestrzegać obowiązujące reguły gry,
- wie co to jest konstytucja.

METODY:

- informacyjne: wyjaśniania, opisu,
- heurystyczne: problemowa, dialog.

FORMY: indywidualna, zespołowa, grupowa.

POMOCE DYDAKTYCZNE: obręcz (krążki), 4 koperty formatu A-4 zawierające sylaby (nr 1 KON, nr 2 STY, nr 3 TU, nr 4 CJA), 4 kostki do gry, szary papier, marker, kolorowe szpilki, tablica korkowa; 5 egzemplarzy konstytucji RP, klepsydra, kartka formatu A-4 z napisem: Rozdział 1 Art. 28 i Art. 29, piłka.

Przed zajęciami nauczyciel wyznacza tor gry (rozkłada na dywanie krążki lub obręcz) oraz linię startu i mety. Kilka pól oznacza kolorem czerwonym i zielonym.

Przebieg:

1. Zabawa na dobry początek „Kto pierwszy do mety?”

Przygotowanie: grupę dzielimy na cztery zespoły. Każdy zespół zajmuje miejsce na dywanie, otrzymuje kostkę do gry i wybiera swojego kapitana, który będzie brał udział w rozgrywce.

Przed rozpoczęciem gry, nauczyciel razem z dziećmi ustala jej zasady-zadaje pytania np.:

- Kto pierwszy rozpocznie grę? – dzieci podają swoje propozycje – np. kapitan, który wyrzuci na kostce największą ilość oczek rozpoczyna grę.
- Jakie czynności wykonuje gracz, gdy stanie na polu czerwonym? – np. omija kolejkę rzutu.
- Jakie czynności wykonuje gracz, gdy stanie na polu zielonym? – np. porusza się o 2 pola do przodu.

Ustalone reguły (umowy) nauczyciel zapisuje na szarym papierze za pomocą piktogramów. Po odczytaniu zasad gry rozpoczyna się rozgrywka. Kapitanowie drużyn zajmują miejsce na linii startu. Członkowie zespołu po kolei rzucają kostką, odczytują ilość wyrzuconych oczek i przekazują tę informację swojemu kapitanowi. Kapitan przemieszcza się o tyle pól i pokonuje wyznaczoną trasę od startu do mety według ustalonych reguł. Po dotarciu na metę, gracze otrzymają ponumerowane zaklejone koperty z sylabami. Nauczyciel informuje, że w kopertach ukryty jest temat zajęć i można je otworzyć dopiero na umówiony sygnał nauczyciela.

Podsumowanie: nauczyciel zadaje pytania:

- Co by było, gdyby gra nie miała instrukcji?
- Co by było, gdyby gracze nie przestrzegali reguł gry?

Po zakończonej zabawie nauczyciel prosi dyżurnych o posprzątanie toru gry.

2. Zabawa ruchowa „Idziemy – stop”.

Dzieci poruszają się po sali na umówiony sygnał (werbalny, dźwiękowy, wzrokowy).

Nauczyciel przypomina, że zabawy ruchowe posiadają umowy, których przestrzegamy.

Po zakończonej zabawie drużyny wracają na swoje miejsca.

3. Rozważania dziecięce: „Czy nasza grupa ma swoje zasady (umowy)?”

Dzieci odwołują się do kodeksu grupowego opracowanego na początku roku szkolnego, np.

- dzielimy się zabawkami
- szanujemy zabawki i wytwory pracy kolegów
- po skończonej zabawie odkładamy rzeczy na miejsce
- zgodnie bawimy się z innymi
- jesteśmy mili i życzliwi dla innych

- mówimy dzień dobry, kiedy wchodzimy do pomieszczenia
- pomagamy innym (sobie nawzajem)
- czekamy na swoją kolej i podnosimy rękę kiedy chcemy coś powiedzieć lub o coś zapytać
- przestrzegamy zasad bezpieczeństwa w sali i w ogrodzie przedszkolnym
- na spacerze trzymamy się blisko grupy i idziemy w parach
- podczas posiłków zachowujemy się kulturalnie
- używamy magicznych słów: proszę, dziękuję, przepraszam
- po wejściu do sali witamy się z nauczycielem i żegnamy się przed jej opuszczeniem

Ważne:

zasady grupowe ułatwiają funkcjonowanie w przedszkolu. Zbiór tych zasad to KODEKS GRUPOWY.

4. Rozmowa kierowana „Co to jest konstytucja?”

Kapitanowie drużyn wyciągają zawartość swoich kopert, odczytują sylaby (kon, sty, tuc, ja) i wieszają na tablicy według kolejności. Z sylab powstaje napis KONSTYTUCJA. Nauczyciel pyta: co to jest konstytucja? Dzieci próbują zdefiniować pojęcie w oparciu o posiadaną wiedzę i doświadczenie - swobodne wypowiedzi.

Ważne:

Konstytucja to zbiór umów, których przestrzegają wszyscy obywatele Polski i najważniejsze prawo obowiązujące w naszej ojczyźnie. Zasady grupowe ułatwiają funkcjonowanie w przedszkolu i zawarte są w kodeksie grupowym. Zasady i umowy które przestrzegają wszyscy obywatele Polski znajdują się w konstytucji.

5. Prezentacja konstytucji.

Każda grupa otrzymuje egzemplarz konstytucji i zastanawia się co można o niej powiedzieć ze zwróceniem uwagi na jej kształt, wielkość, kolor, zawartość oraz okładkę. Czas na zadanie (3 minuty) wyznacza klepsydra. Po zakończeniu wyznaczonego czasu każda z grup wypowiada się na temat konstytucji.

Uzupełnienie nauczyciela: Konstytucja „to najważniejsze prawo obowiązujące w naszej ojczyźnie”. Znajdują się w niej informacje, które dotyczą naszego kraju. Niektóre z nich są dobrze znane przedszkolakom.

Członkowie drużyn wyszukują rozdział 1, art 28 (dla ułatwienia nauczyciel przypina na tablicy napis: Rozdział 1 Art. 28 i Art. 29.

Nauczyciel odczytuje początek zdania, a dzieci dopowiadają ciąg dalszy:

Rozdział 1

Art. 28

1. Godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek (orła białego w koronie w czerwonym polu).
2. Barwami Rzeczypospolitej Polskiej są kolory ... (biały i czerwony).
3. Hymnem Rzeczypospolitej Polskiej jest ... (Mazurek Dąbrowskiego).

Art. 29.

Stolicą Rzeczypospolitej Polskiej jest ... Warszawa.

Po uzupełnieniu treści, nauczyciel zaprasza czytającego przedszkolaka i prosi o odczytanie całego zdania, które jest sprawdzeniem wiadomości dzieci i zgodności z zapisem w konstytucji. Do każdego punktu zaprasza inne dziecko. Po udzieleniu poprawnej odpowiedzi nauczyciel gratuluje dzieciom wiedzy o naszym kraju.

6. Podsumowanie zajęć – technika „Dokończ zdanie”

Nauczyciel toczy piłkę do poszczególnych grup i mówi: Konstytucja to ... wybrany przez kapitana reprezentant grupy kończy zdanie.

Na zakończenie nauczyciel chwali dzieci za uważność i ich aktywność podczas zajęć.

Propozycja kontynuacji zajęć:

Wykonanie grupowej konstytucji w formie książki. Dzieci dobierają się w pary i otrzymują kartkę formatu A-4 z zapisaną/wydrukowaną na dole jedną zasadą. Ich zadaniem jest zilustrowanie zapisanej zasady. Nauczyciel tworzy stronę tytułową.

Temat zajęć: Czy warto przestrzegać swoich praw i obowiązków?

Cele szczegółowe - dziecko:

- rozumie dlaczego należy przestrzegać zawartych umów,
- zna swoje prawa i obowiązki,
- wie, że konstytucja zawiera prawa i obowiązki Polaków.

Metody:

- informacyjne: wyjaśnienia, narracji,
- heurystyczne: problemowa, dialogu, dyskusji.

Formy: indywidualna, zespołowa, grupowa.

Pomoce dydaktyczne: historyjka obrazkowa, tablica, masa mocująca lub szpilki - opcjonalnie teatrzyk kami-shibai, tamburyno, krążek dla każdego dziecka, czerwone i zielone kółko jako sygnalizacja; tekst konstytucji; kartki z bloku technicznego formatu A-3; kredki pastele olejne dla każdego zespołu.

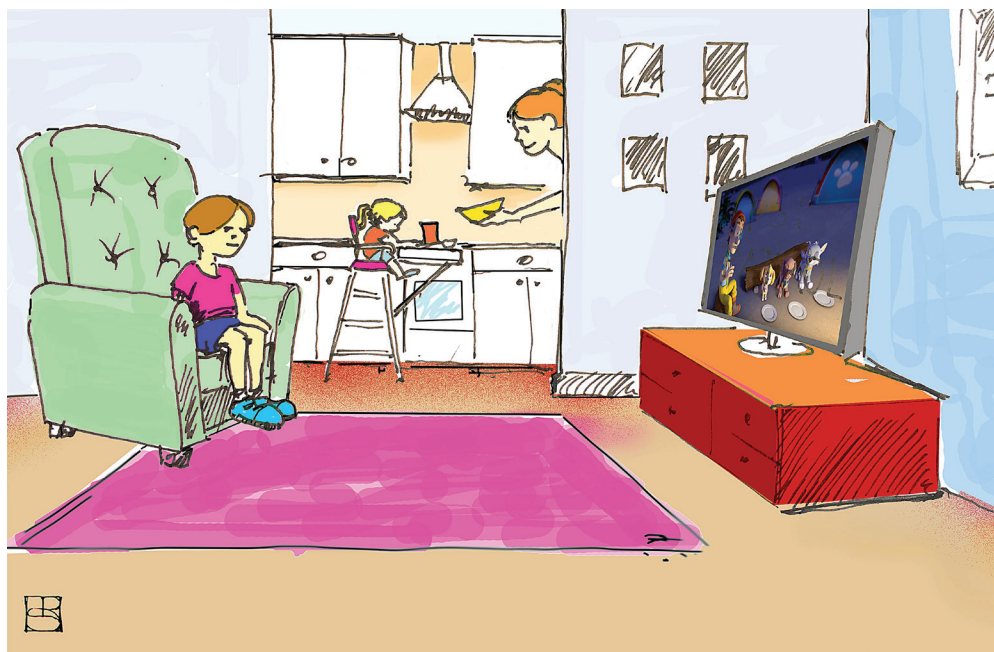
Przebieg:

1. Zabawa na dobry początek „Witam wszystkich”

Dzieci stoją w kręgu, nauczyciel rozpoczyna zabawę: Witam wszystkich, którzy mają dzisiaj dobry humor. Dzieci, które czują się powitane machają. Następnie nauczycielka zaprasza dziecko, aby kontynuowało zabawę i podało swoje propozycje powitania np.: Witam wszystkich, którzy mają niebieskie spodnie/ lubią pączki itd. Zabawa toczy się dalej.

2. Historyjka obrazkowa „Zabawy z siostrą”

Dzieci siedzą w półkolu na dywanie. Nauczyciel dba, aby wszystkie dzieci dobrze widziały ilustracje. Ilustracje przypinane są do tablicy.

Umowa

Opowieść nauczyciela:

Pewnego dnia mama pilnie potrzebowała pomocy Karolka i poprosiła, aby zaopiekował się swoją młodszą siostrą Małgosią. Opieka nad dziewczynką należała do stałych obowiązków starszego brata. Mama pozwoliła wcześniej Karolkowi obejrzeć przygody Psiego Patrolu w Zatoce Przygód. Zanim włączyła bajkę ustaliła z synem, że będzie mógł zobaczyć dwa odcinki, a potem zaopiekuje się młodszą siostrą. Karolek siedział grzecznie i oglądał bajkę. Śpiewał piosenkę i komentował akcję. W tym czasie mama przygotowywała Małgosi pyszną kaszkę truskawkową. Drugi odcinek bajki dobiegł końca. Mama podeszła do telewizora i powiedziała:

- Zgodnie z umową po zakończeniu odcinka wyłączyłam telewizor, a ty pobaw się z siostrą.

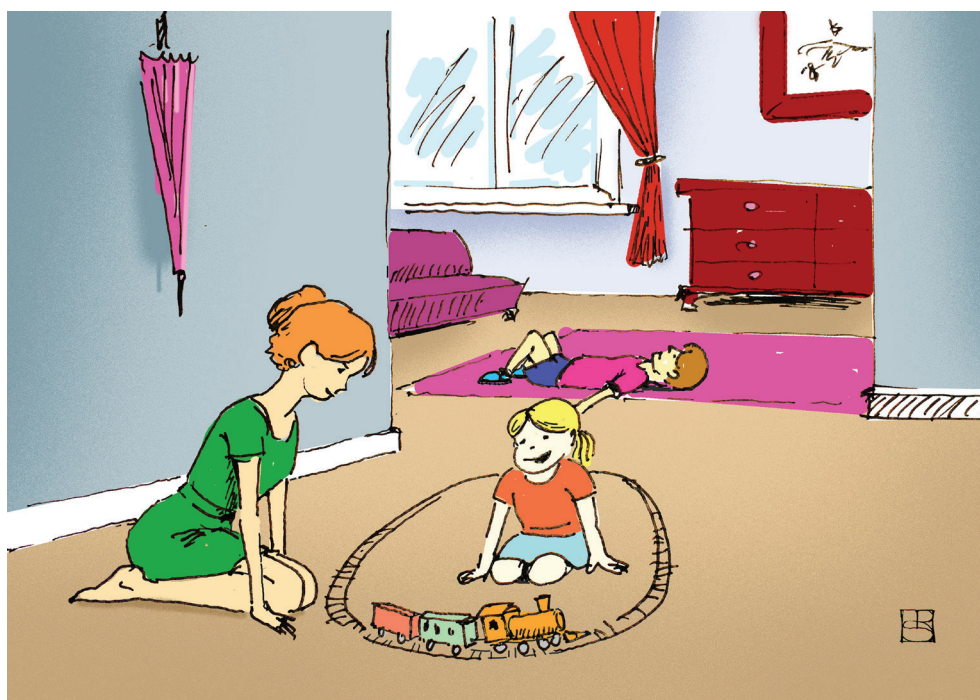

Złość

Opowieść nauczyciela:

Karolek zaczął prosić mamę, aby pozwoliła mu obejrzeć jeszcze jeden odcinek. Mama grzecznie, ale zdecydowanie odmówiła odwołując się do ustaleń. Chłopiec rzucił się na dywan, zaczął uderzać nogami o podłogę i płakać. Wołał: – Włącz mi bajkę, natychmiast! Mama pochyliła się nad chłopcem i zaczęła go uspakajać. Chłopiec nadal krzyczał. Małgosia wyszła na przedpokój zatykając uszy.

11

Zabawa Małgosi

Opowieść nauczyciela:

Mama poprosiła Karolka, aby przemyślał swoje zachowanie. Jeśli zmieni zdanie może dołączyć do zabawy nową kolejką, którą niedawno kupił tatuś. I poszła do Małgosi, aby razem z nią pobawić się kolejką.

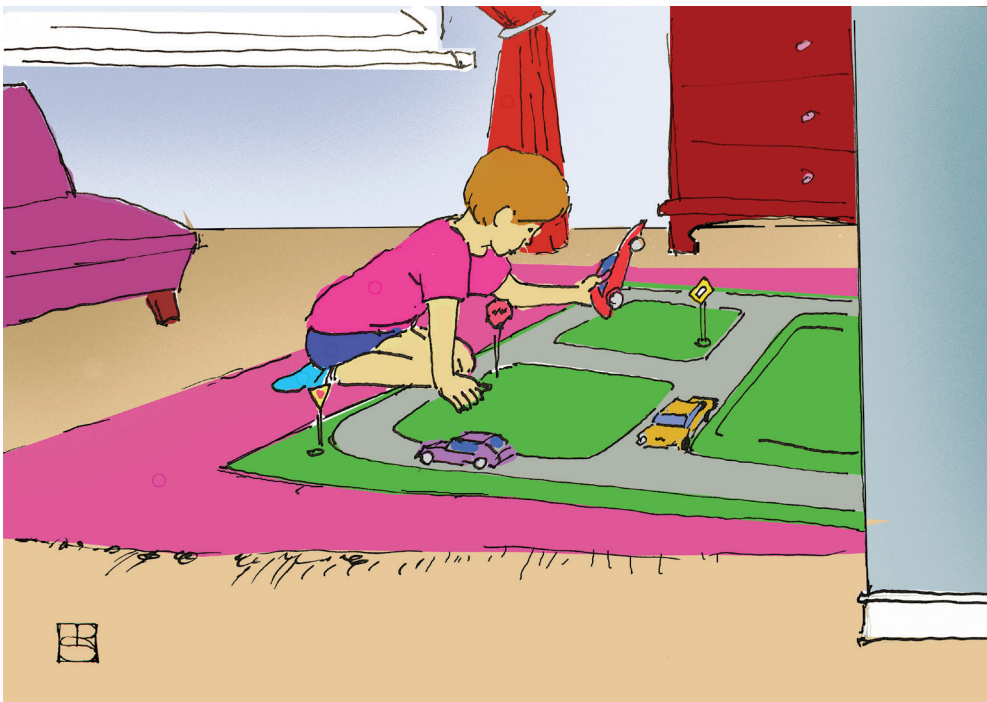

Efekt złości

Opowieść nauczyciela:

Nagle chłopiec poderwał się z podłogi i przerwał zabawę siostrze. Zabrał wagoniki i zaczął kopać ułożone tory. Dziewczynka podbiegła do mamy i zaczęła płakać. Mama przytuliła córeczkę, i jak tylko Małgosia uspokoiła się, poprosiła syna do siebie na rozmowę.

12

Zabawa Karolka

Opowieść nauczyciela:

Niestety Karolek nie słuchał mamy. Wrócił do pokoju, wyciągnął swój garaż, samochodziki i sam rozpoczął zabawę. W pewnym momencie zawołał mamę, aby pobawiła się razem z nim, ale ona nie odpowiadała.

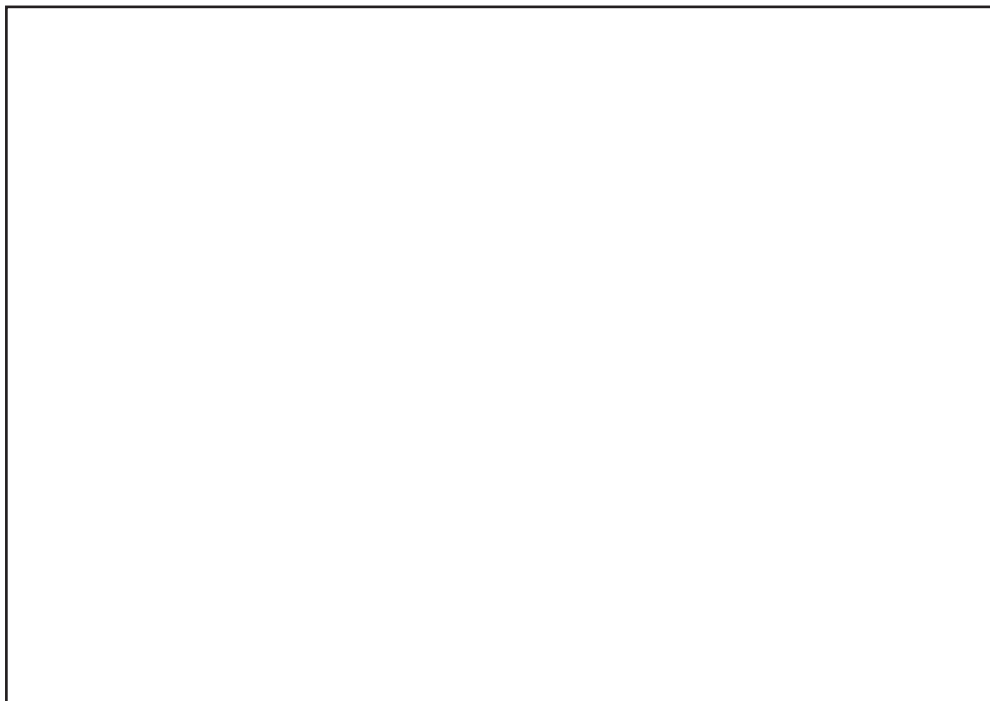
Konsekwencja

Opowieść nauczyciela:

Nagle mama wraz z córką podeszły do garażu i zaczęły zabierać Karolkowi samochodziki. Zdenerwowany chłopiec zawołał: – Mamo, nie możecie tak robić! Ja się tu bawię! Oddajcie mi to natychmiast! Mama z córką nie reagowały na jego krzyki i dalej rozrzucały samochody. Zdezorientowany chłopiec zaczął płakać....

13

Refleksja

Inna wersja wykorzystania ilustracji to teatrzyk kamishibai.

Po przedstawieniu historyjki obrazkowej nauczyciel zadaje pytania:

- Co myślicie o zachowaniu chłopca?
- Czy Karolek przestrzegał zawartej z mamą umowy?
- Jak czuł się w sytuacji, gdy mama wraz z siostrą przeszkadzały mu w zabawie?
- Jak myślicie co by się stało, gdyby chłopiec przestrzegał ustaleń zawartych z mamą?
- Czy wam kiedyś przydarzyło się podobne zachowanie jak Karolowi? Jak sobie z nim poradziliście?

3. Czy w domu i w przedszkolu należy przestrzegać ustalonych zasad?

Dzieci siedzą w kręgu i zastanawiają się nad postawionym pytaniem. Nauczyciel prosi o uzasadnienie swojego wyboru chętne/wskazane dzieci.

Nauczyciel podsumowuje: należy przestrzegać ustalonych zasad, ponieważ one ułatwiają nam życie.

4. Zabawa ruchowa „Pojazdy”.

Dzieci ustawiają się w kole. Nauczyciel mówi: Raz- dwa –trzy pojazdami jesteście wy. Każdy uczestnik zabawy otrzymuje krążek (kierownicę). Dzieci poruszają się przy dźwiękach tamburyna i omijają pojazdy z lewej strony. Na przerwę w muzyce zwracają uwagę na sygnalizację: światło czerwone – zatrzymują się w miejscu, światło zielone – jadą dalej. Nauczyciel informuje, że kierowca, który będzie jeździł nieostrożnie zjedzie na parking (wcześniej wyznaczone miejsce). Sprawdza, czy wszystkie dzieci zrozumiały reguły zabawy, zadaje pytania:

- (imię dziecka) jak zachowasz się, gdy zobaczysz kolor zielony?
- (imię dziecka) jak zachowasz się, gdy zobaczysz kolor czerwony?

5. Rozmowa kierowana „Spotkanie w kręgu”

Dzieci zajmują miejsce na dywanie. Nauczyciel ustala zasady rozmowy:

- Kto chce zabrać głos – musi podnieść rękę.
- Mówi tylko jedna osoba – pozostali słuchają uważnie.

Nauczyciel zadaje pytania:

- Czy pamiętacie jakie obowiązki miał Karolek?
- Czy macie obowiązki w domu? Jakie?
- Czy macie obowiązki w przedszkolu? Jakie?
- Jakie obowiązki czekają was w szkole?

Dzieci wypowiadają się na postawione pytania np. pełnienie roli dyżurnego, sprzątanie zabawek, pokoju, dbanie o swoje zwierzątko, opiekowanie się rodzeństwem itd.

Nauczyciel podsumowuje: Każdy ma nie tylko przyjemności, ale i obowiązki, które stara się wypełniać najlepiej jak potrafi.

Nauczyciel dopowiada: Wszystkich Polaków obowiązują takie same prawa i obowiązki, które zapisane są w konstytucji. Konstytucja to najważniejsze prawo obowiązujące w naszym kraju, czasami nazywa się ją także ustawą zasadniczą. W Polsce było kilka konstytucji. Obecnie obowiązuje Konstytucja z 2 kwietnia 1997.

6. Rozważania dziecięce: Czy nauka w szkole to prawo czy obowiązek?

Dzieci zastanawiają się. Kto uważa, że prawo - staje po prawej stronie dywanu. Kto uważa, że obowiązek – po lewej.

Nauczyciel prosi o uzasadnienie swojego wyboru przez chętne/wskazane dzieci.

7. Czytanie i interpretacja fragmentu tekstu Konstytucji RP.

Rozdz. II Art.70

1.Każdy ma prawo do nauki. Nauka do 18 roku życia jest obowiązkowa.

8. Podsumowanie zajęć – technika „Prawda czy fałsz”.

Dzieci stoją w kole. Nauczyciel wypowiada zdania:

- Każdy człowiek ma prawa i obowiązki.
- Każdy może robić to, co chce.
- Konstytucja gwarantuje prawo i obowiązek nauki.
- Każdy musi przestrzegać praw i obowiązków.
- Uczeń nie musi chodzić do szkoły.

Jeżeli zdanie jest prawdziwe dzieci robią krok do środka koła. Jeżeli zdanie jest nieprawdziwe stoją w miejscu. Po zabawie nauczyciel gratuluje dzieciom znajomości konstytucji i umiejętności przestrzegania przyjętych reguł.

Propozycja kontynuacji zajęć:

Dzieci dobierają się w pary i na kartce formatu A-3 rysują swoje zakończenie historyjki.

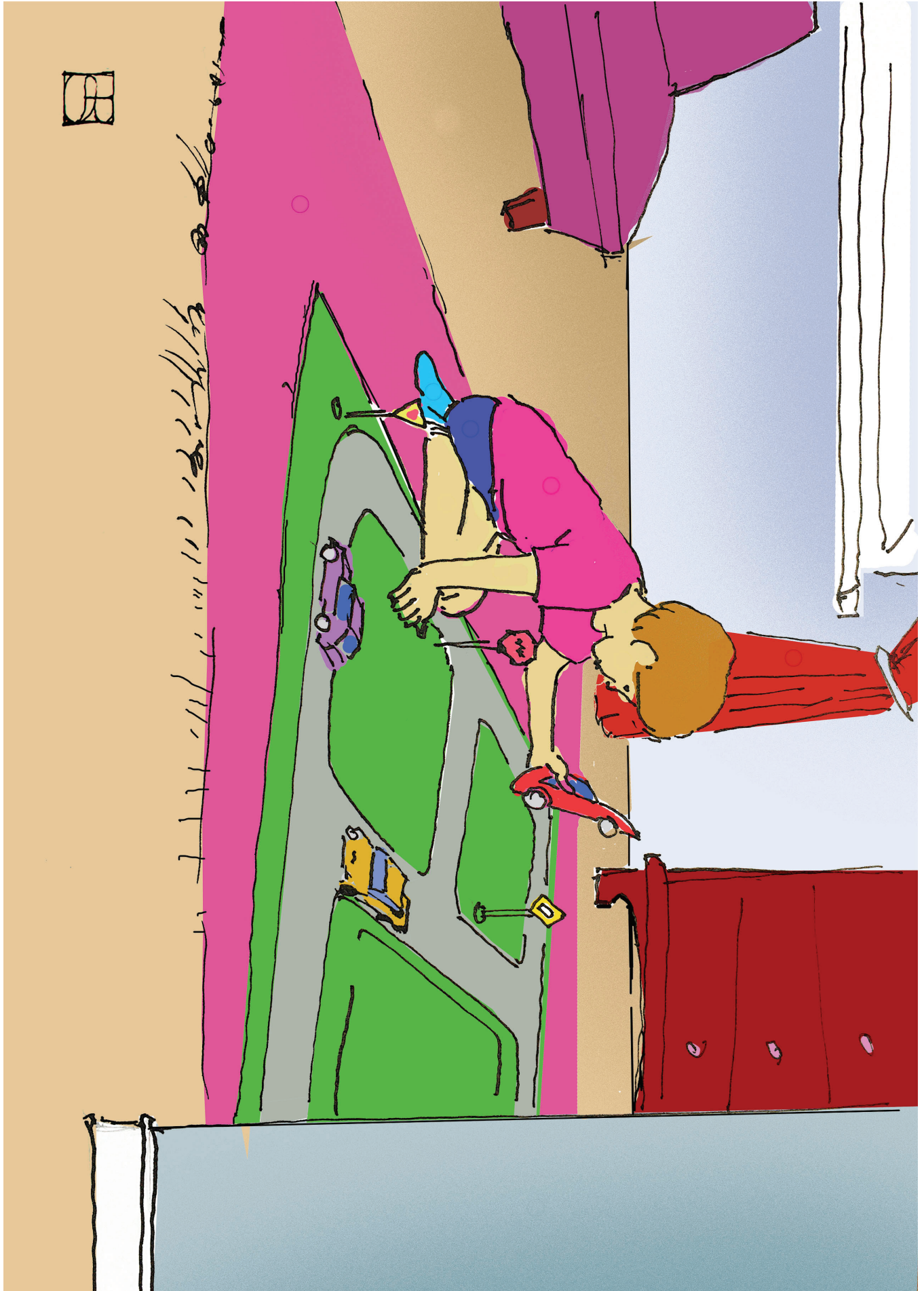
Załącznik - obrazki do wydrukowania

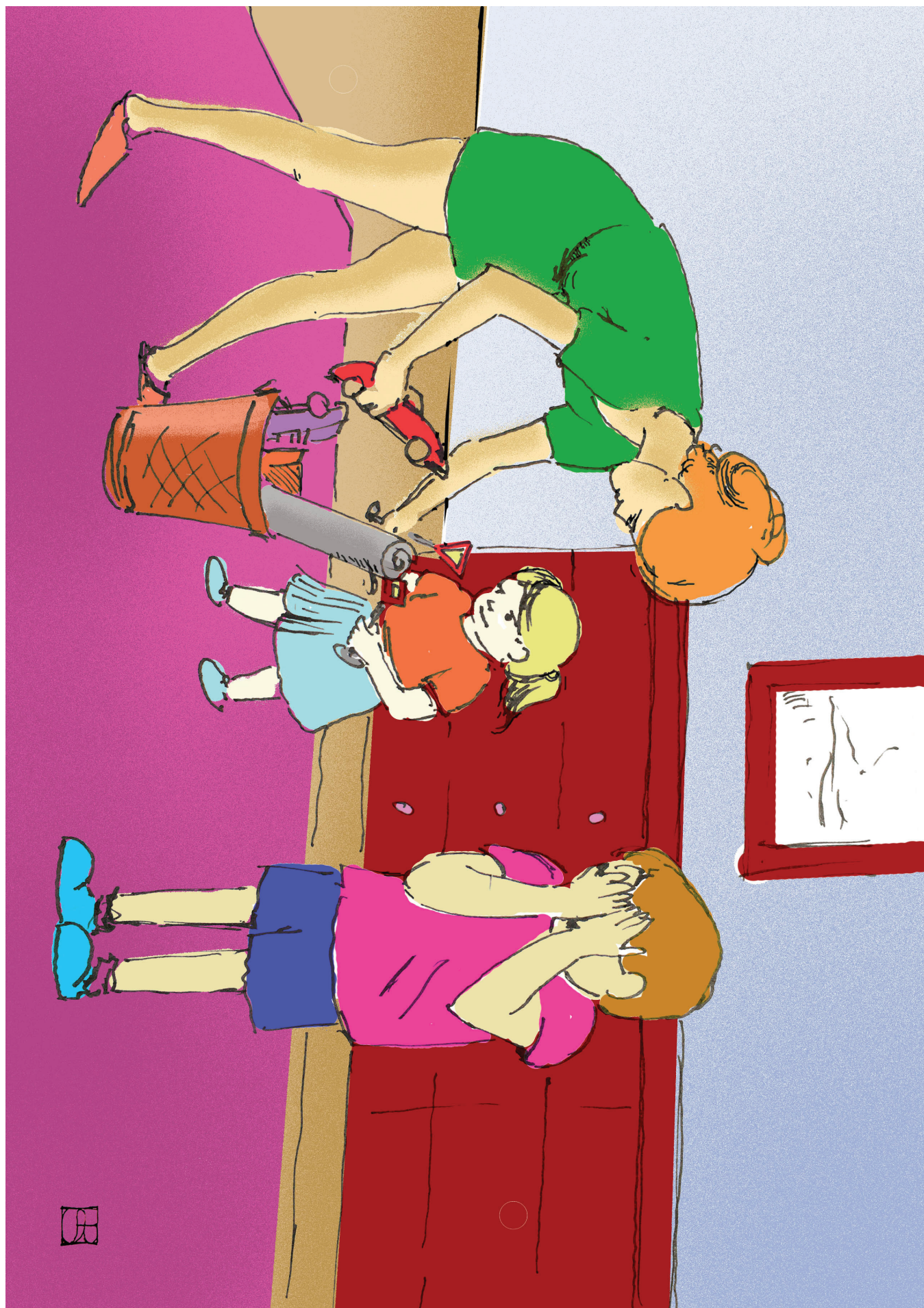

Scenariusz zajęć edukacyjnych dla uczniów I etapu edukacyjnego

Odbiorca: uczniowie klasy III szkoły podstawowej

Czas trwania zajęć: 45 minut

Odniesienie do podstawy programowej:

EDUKACJA POLONISTYCZNA

- słucha z uwagą wypowiedzi nauczyciela, innych osób z otoczenia... okazuje szacunek wypowiadającej się osobie;
- słucha i czeka na swoją kolej, panuje nad chęcią nagłego wypowiadania się;
- wypowiada się płynnie, wyraziście;
- wypowiada się w formie uporządkowanej i rozwiniętej na tematy związane z przeżyciami, zadaniem;
- czyta w skupieniu po cichu teksty...drukowane;
- pisze odręcznie, czytelnie, płynnie, zdania:

EDUKACJA SPOŁECZNA

- identyfikuje się z grupą społeczną, do której należy: rodzina, klasa; respektuje normy i reguły postępowania w tych grupach;
- przyjmuje konsekwencje swojego uczestnictwa w grupie i własnego w niej postępowania w odniesieniu do przyjętych norm i zasad;
- wykorzystuje pracę zespołową w procesie uczenia się, w tym przyjmując rolę lidera zespołu

EDUKACJA PLASTYCZNA

- rysuje kredką, wycina, przykleja;

ETYKA

- odkrywa, że wspólnota osób której jest członkiem, ustanawia swoje zasady (normy) i oczekuje ich respektowania;

Temat kompleksowy: Konstytucja

Temat zajęć: Czy potrzebne są nam normy i zasady?

Cele szczegółowe:

- rozumie znaczenie słów norma, zasada
- wyjaśnia, dlaczego konieczne jest istnienie i przestrzeganie zasad w codziennym życiu
- rozumie potrzebę i ustala normy oraz zasady klasowe
- potrafi pracować w grupie

Metody: słowna, problemowa, praktycznego działania uczniów

Formy: indywidualna, grupowa – jednolita

Pomoce dydaktyczne: wydrukowany załącznik 1 z historyjką, białe kartki A4, leksykon, encyklopedia, słownik, brystol, papier kolorowy, bibuła, kredki, nożyczki, klej, łącze internetowe.

Przebieg

1. Przywitanie

Dzieci stoją w kole. Nauczyciel zaprasza dzieci, aby przywitały się przekazując sobie po kolei uśmiech i wypowiadając do siebie miłe zdanie.

2. Wprowadzenie do tematu:

Rozmowa na temat znaczenia słów zasada, norma. Uczniowie podają luźne skojarzenia z tymi słowami. Następnie dzieci szukają definicji w słownikach, leksykonach, encyklopediach, w przeglądarce internetowej itp. Powstają wspólne definicje tych pojęć np. zasada – to sposób postępowania przyjęty przez daną grupę np. klasę.

3. Praca w grupach

Nauczyciel dzieli klasę na pięć grup i rozdaje każdej z nich karty pracy z historyjką (Załącznik 1). Głównym bohaterem historyjki jest przybysz z innej planety, na której nie obowiązują żadne reguły i zasady. Zadaniem grupy jest dokończenie historyjki na podstawie pytań zawartych w poleceniach.

23

4. Prezentacja prac poszczególnych grup

Nauczyciel zadaje pytanie podsumowujące pracę grup:

Czy potrzebne są nam zasady, reguły i normy w życiu?

Wniosek – zasady, normy i reguły są niezbędne do harmonijnego funkcjonowania w określonych społecznościach: klasy, szkoły i państwa.

5. Rozmowa na temat:

Do czego potrzebne są nam reguły zachowania w klasie?

Jakie zasady ułatwiają nam codzienne życie w klasie? Propozycje uczniów:

- Każdy może czuć się bezpiecznie.
- Jest porządek i można przewidzieć co się wydarzy.
- Każdy ma równe szanse uczestniczyć w lekcji.
- Każdy jest szanowany.
- Nie rozmawiamy w czasie lekcji.
- Przed zabraniem głosu podnosimy rękę itp.

6. Układanie i zapisywanie norm i zasad klasowych.

Na białych kartkach papieru uczniowie obrysowują swoją dłoń. Następnie zapisują na każdym palcu zasady lub reguły wcześniej omówione. Po wykonaniu zadania przedstawiają wybrane pomysły. Jeżeli inne dzieci na swoich dłoniach mają takie same zasady/reguły to kolorują palec z tą regułą wskazanym kolorem. Jeżeli jakaś zasada nie wybrzmiała, dzieci kolorują pozostałe palce na dowolny nie użyty wcześniej kolor.

Powstaną dłonie z kolorowymi palcami.

Następnie uczniowie wycinają dłonie z kartki i przyklejają w postaci korony drzewa na brystolu, na którym nauczyciel przygotował pień drzewa np. z brązowej bibuły.

Wykonany plakat zostaje wyeksponowany w sali lekcyjnej.

7. W czasie wycinania przez dzieci nauczyciel zapisuje na tablicy zaproponowane przez uczniów zasady i normy klasowe. Omawia je z uczniami. Zasada, która była wymieniona przez większość klasy, staje się zasadą klasową.

8. Czy znacie jakieś dokumenty w naszej szkole mówiące o zasadach? (Statut szkoły)

Nauczyciel pokazuje uczniom „Statut szkoły” lub poprzez łącze internetowe stronę szkoły ze statutem.

9. Nasza ojczyzna również posiada dokument, który zawiera prawa i obowiązki dla wszystkich obywateli Rzeczypospolitej, nawet dla was, czyli dzieci.

Czy domyślacie się jak nazywa się ten dokument? (Konstytucja RP)

Ale o samej konstytucji będziemy rozmawiali na kolejnych zajęciach.

10. Podsumowanie zajęć

Uczniowie kończą zdanie:

Zasady potrzebne są nam w życiu, ponieważ...

Reguły pomagają

24 Zadanie domowe dla chętnych uczniów:

Narysuj ilustrację do wybranej reguły naszej klasy.

Załącznik 1

Grupa I

Przybysz z innej planety chce rysować kredkami. Niszczy rysunki dzieci. Zabiera wszystkie kredki.

Co się stanie?

Czy dzieci mogą rysować kredkami?

Co będą czuły?

Czego dzieci mogą nauczyć przybysza?

.....

Grupa II

Przybysz z innej planety chce zagrać w piłkę z dziećmi. Bierze ją, ale nie podaje jej innym dzieciom.

Co się będzie działo?

Czy dzieci mogą się bawić z przybyszem?

Co będą czuły?

Czego one mogą nauczyć przybysza?

.....

Grupa III

Przybysz chce kąpać się w morzu. Ratownik nie pozwolił na kąpiel, ponieważ jest sztormowa pogoda. Przybysz kąpie się w morzu mimo zakazu ratownika.

Co się będzie działo?

Co może stać się z przybyszem?

Czy to zagraża innym?

Czego ratownik może nauczyć przybysza?

.....

Grupa IV

Przybysz chce iść do parku. Jest czerwone światło, ale on przekracza ulicę nie patrząc na światło.

Co się stanie?

Czy przybysz może odnieść obrażenia?

Czy to zagraża innym?

Czego dzieci mogą nauczyć przybysza?

.....

Grupa V

Przybysz chce pobawić się z kotem Emilki. Zabiera dziewczynce kota i nie chce oddać.

Co się stanie?

Czy Emilka może bawić się ze swoim kotem?

Co będzie czuła Emilka?

Czego Emilka może nauczyć przybysza?

Scenariusz zajęć edukacyjnych dla uczniów I etapu edukacyjnego

Odbiorca: uczniowie klasy III szkoły podstawowej

Czas trwania zajęć: 45 minut

Odniesienie do podstawy programowej:

EDUKACJA POLONISTYCZNA

- słucha z uwagą wypowiedzi nauczyciela, innych osób z otoczenia (...) okazuje szacunek wypowiadającej się osobie;
- wykonuje zadanie według instrukcji;
- czyta płynnie, poprawnie i wyraziście na głos;
- pisze odręcznie, czytelnie, płynnie, zdania i tekst ciągły;

EDUKACJA SPOŁECZNA

- identyfikuje się z grupą społeczną, do której należy: rodzina, klasa (...) naród; respektuje normy i reguły postępowania w tych grupach;
- opowiada ciekawostki historyczne dotyczące ...kraju;
- stosuje pojęcia: porozumienie, umowa...wymienia przykłady porozumień i umów grup społecznych (...) jak miasta, państwa;
- wykorzystuje pracę zespołową w procesie uczenia się, w tym przyjmując rolę lidera zespołu i komunikuje się za pomocą nowych technologii;
- opisuje znaczenie dorobku minionych epok w życiu człowieka;

EDUKACJA PLASTYCZNA

- rysuje kredką, wycina, składa, przylepia;

Temat kompleksowy: Konstytucja

Temat zajęć: Symbole narodowe

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- rozpoznaje i opisuje polskie symbole narodowe
- poznaje pojęcia sejm, senat, uchwała, parlament, konstytucja
- proponuje rozwiązania i prezentuje je innym,
- potrafi pracować w grupie

METODY: problemowa- odkrywanie, praktyczna- działanie, praca w grupach

FORMY: indywidualna, grupowa jednolita

POMOCE DYDAKTYCZNE: Konstytucja RP, reprodukcja obrazu Jana Matejki „Konstytucja 3 Maja”, kłębek włóczki, 2-3 brystole, kartki A4, encyklopedie, leksykony, dostęp do łącza internetowego, wydrukowane załączniki 1 i 3, kółeczka do ułożenia kwiatów, kredki, klej

Przebieg

28

1. Zabawa „Pajęczynka”. Dzieci z nauczycielem stają w kręgu. Nauczyciel zawija na lewym palcu wskazującym kawałek włóczki, a prawą ręką rzuca motek do dziecka po przeciwnej stronie i mówi coś miłego, np. Elu masz dzisiaj ładną sukienkę. Ela łapie motek, zawija włóczkę na lewym wskazującym palcu i rzuca motek do dziecka stojącego naprzeciwko, mówiąc: Krzysiu dziękuję, że wczoraj pożyczyłeś mi długopis. Zabawa trwa do momentu, aż wszystkie dzieci dostaną motek i usłyszą miłe słowa.
Ostatnie dziecko rzuca motek do nauczyciela i mówi coś miłego.
Teraz wszyscy ostrożnie odkręcają włóczkę z palców i kładą na podłodze.
Dyżurni zwijają ją w kłębek i oddają nauczycielowi.
2. Rozmowa na temat symboli narodowych:
 - Jakie znacie polskie symbole narodowe?
 - Co nas odróżnia od innych krajów?
3. Omówienie poszczególnych symboli:
 - * godła https://pl.wikipedia.org/wiki/Godło_Rzeczypospolitej_Polskiej
 - * flagi https://pl.wikipedia.org/wiki/Flaga_Polski
 - * hymnu https://pl.wikipedia.org/wiki/Hymn_Polski
 - * mowy (język ojczysty) https://pl.wikipedia.org/wiki/Język_ojczystyPrzy omówieniu zagadnienia mowy pomocny będzie wiersz Małgorzaty Strzałkowskiej „Mowa polska”. Nauczyciel decyduje o sposobie jego odczytania np. dzieląc na pięć osób po jednej zwrotce lub zachęcając uczniów do powtarzania wybranych fraz. (Załącznik 1)
4. Jest jeszcze coś ważnego dla wszystkich Polaków.
Co to jest odgadnięcie na podstawie zaszyfrowanej wiadomości.
Nauczyciel zapisuje na tablicy drukowanymi wyrazami „od tyłu” wyraz KONSTYTUCJA, czyli AJCUTYTSNOK
Nawiązanie do poprzednich zajęć „Czy potrzebne nam są normy i zasady? (Scenariusz1)
Nauczyciel pokazuje „Konstytucję RP”. Dzieci oglądają okładkę, stronę tytułową, odczytują zawarte w niej tytuły rozdziałów.

5. Aktywne, czyli poprzedzone pytaniami (jak poniżej), oglądanie filmu na You Tube z udziałem Urszuli Kamińskiej: Konstytucja w Polsce-jak powstała.
(Czas: 4'17")

Omówienie filmu:

- W którym roku została uchwalona Konstytucja 3 Maja (1791 r.);
- Którą z kolei uchwałą była na świecie?
(pierwsza w Europie i druga na świecie po konstytucji amerykańskiej z 1787 r.)
- Gdzie odbyły się obrady sejmu, na których podpisano konstytucję?
(Zamek Królewski w Warszawie)
- Dokąd udali się posłowie, aby uczcić podpisanie konstytucji? (do kościoła św. Jana)

6. Pokazanie reprodukcji obrazu Jana Matejki „Konstytucja 3 Maja” https://pl.wikipedia.org/wiki/Konstytucja_3_Maja_1791_roku

7. Praca w pięciu grupach

(Podział uczniów według haseł: sejm, senat, marszałek, ustawa, parlament).

Każda grupa odszukuje w encyklopedii, leksykonie lub w internecie znaczenia swojego hasła. Zapisuje na kartce. Objaśnia pozostałym uczniom w klasie.

W razie trudności nauczyciel drukuje definicje z załącznika 3 i umieszcza w różnych miejscach w klasie. Za pomocą zagadki wskazuje dzieciom, gdzie mają szukać wyjaśnień.

- 7a. Następnie każda grupa otrzymuje kopertę z rozsypanką zdaniową zawierającą najważniejsze zapisy w konstytucji. Układa zdania. Nakleja zapisy na kartce A4. (Załącznik 2)

8. Nauczyciel zapisuje ołówkiem na środku brystolu KONSTYTUCJA 3 MAJA.

Poszczególne grupy podchodzą do nauczyciela i poprawiają ten napis na kolorowo

(po 3 literki), dekorują kwiatami np. zrobionymi z bibuły lub na zasadzie łączenia kółek w formy kwiatowe, jak np. w książce Doroty Dziamskiej „Magiczne kółeczka”.

Dookoła przyklejają zapisy z ułożonych też zawartych w Konstytucji 3 Maja.

Plakat zostaje wyeksponowany w sali lekcyjnej.

9. Posumowanie zajęć. Zdania podsumowujące- uczniowie formułują najważniejsze wnioski z lekcji i dokonują autorefleksji, np. :

- Dzisiaj dowiedziałam/ -em się, że
- Zaskoczyło mnie to, iż
- Chciałabym zapamiętać
- Od dzisiaj już wiem, że nie należy
- Jestem dumna /-y z mojej ojczyzny za dokonania związane z

Załącznik 1

Małgorzata Strzałkowska „Mowa Polska”

Od stuleci polska mowa
ma w zapasie różne słowa –
kto się ćwiczy w ich wymowie,
ten bez trudu je wypowie!
Nie wierzycie? Sprawdźcie sami,
powtarzając razem z nami:

Skrajem parku rudy stworek
targa z góry spory worek,
w worku miarkę, tarkę, rogi,
bierki, serki i pierogi,
w worku miarkę, tarkę, rogi,
bierki, serki i pierogi.

30 Nad rzeczulką nietoperze
taszczą paczkę poprzez perze,
w paczce kaszkę, ważkę, szelki,
muszkę, puszkę i muszelki
oraz miarkę, tarkę, rogi,
bierki, serki i pierogi.

Brzęczą pszczołki nad rzeczulką:
- Tu się trzeba puknąć w czołko!
Na cóż kaszka, ważka, szelki,
muszka, puszka i muszelki?
Po co miarka, tarka, rogi,
bierki, serki i pierogi?

Wszystko po to, aby z gracją
cieszyć się artykulacją,
bo kto ćwiczy się w wymowie,
znajdzie radość w każdym słowie!
Nie wierzycie? Sprawdźcie sami,
powtarzajcie razem z nami!
Załącznik 2

SEJM najwyższy organ władzy ustawodawczej w Polsce. W Sejmie zasiada 460 posłów, których kadencja trwa 4 lata. Posłowie wybierani są w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich i proporcjonalnych, w głosowaniu tajnym. Siedziba Sejmu RP mieści się przy ul. Wiejskiej w Warszawie.

SENAT izba wyższa parlamentu. Składa się ze 100 senatorów wybieranych w wyborach powszechnych, bezpośrednich i w głosowaniu tajnym, na czteroletnią kadencję. Praca senatu rozpoczyna się i kończy wraz z kadencją Sejmu.

MARSZAŁEK SEJMU Wybierany jest spośród posłów na pierwszym posiedzeniu Sejmu. Stoi na straży praw i godności Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i kieruje jego pracami.

UCHWAŁA powszechnie obowiązujący akt prawny uchwalany przez najwyższe organy państwowe.

PARLAMENT uchwała prawo w państwie.

Postanowienia Konstytucji 3 Maja:

- zniesienie liberum veto („nie zgadzam się”)
- uznanie chłopów za część narodu
- gwarancja tolerancji religijnej
- pozbawienie szlachty prawa najwyższej zwierzchności nad poddanymi
- uchwalanie podatków na szlachtę i duchowieństwo w celu powiększenia armii
- zniesienie wolnej elekcji, tron miał być dziedziczny
- rozciągnięcie praw wolnościowych na mieszczan.

Scenariusz zajęć edukacyjnych dla uczniów I etapu edukacyjnego

Odbiorca: uczniowie klasy III szkoły podstawowej

Czas trwania zajęć: 45 minut

Odniesienie do podstawy programowej:

edukacja polonistyczna

- słucha z uwagą wypowiedzi nauczyciela...okazuje szacunek wypowiadającej się osobie;
- wykonuje zadanie według instrukcji;

edukacja społeczna

- identyfikuje się z grupą społeczną, do której należy: rodzina, klasa...naród;
- opowiada ciekawostki historyczne dotyczące ...kraju;
- wykorzystuje pracę zespołową w procesie uczenia się, w tym przyjmując rolę lidera zespołu;

edukacja plastyczna

- składa, przylepia;

edukacja muzyczna:

- słucha muzyki w połączeniu z aktywnością ruchową...oraz z towarzyszeniem prostych opracowań instrumentalnych;
- reaguje na sygnały muzyczne w różnych sytuacjach zadaniowych;
- rozróżnia na podstawie słuchanego utworu muzykę: smutną, wesołą, skoczną, marszową itp.;
- śpiewa...pieśni charakterystyczne dla tradycji i zwyczajów polskich, kilka utworów patriotycznych i historycznych;
- śpiewa dbając o prawidłową postawę;
- wykonuje tematy rytmiczne wybranych utworów;

Temat kompleksowy: Konstytucja

Temat zajęć: Mazurek 3 Maja.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- zna rolę muzyki tworzonej w czasach zaborów Polski,
- gra na instrumentach perkusyjnych,
- poznaje twórców Konstytucji 3 maja,
- poznaje twórców Mazurka 3 maja,
- potrafi pracować w grupie

METODY: pogadanka, problemowa- odkrywanie, praktyczna- działanie, praca w grupach

FORMY: indywidualna, grupowa jednolita

Pomoce dydaktyczne: brystol, wydrukowany napis TWÓRCY KONSTYTUCJI 3 MAJA, wydrukowane i pocięte na puzzle portrety twórców Konstytucji 3 maja (król Stanisław August Poniatowski, marszałek Stanisław Małachowski, Ignacy Potocki, Stanisław Potocki, Hugo Kołłątaj, Józef Wybicki, Stanisław Staszic), koperty, kartki A4, dostęp do łącza internetowego, klej

Przebieg

1. Zabawa „Krótkie działania w ruchu”.

Do przeprowadzenia zabawy potrzebujemy nagrania z rytmiczną muzyką (Pomysł Wyd. Klanza).

Uczniowie chodzą w rytm muzyki. Gdy muzyka milknie, wykonują polecenia prowadzącego:

- * uściśnij jak najwięcej rąk,
- * uśmiechnij się do pięciu osób,
- * ukłoń się trzem osobom,
- * pogłaszcz dwie osoby po plecach,

Na dźwięk muzyki wracamy do rytmicznego chodzenia. Muzyka stopniowo cichnie, a dzieci siadają na dywanie.

2. Prosimy dzieci o powstanie i przyjęcie postawy zasadniczej. Wysłuchanie pierwszej zwrotki i refrenu

„Mazurka Dąbrowskiego” czas: 0:40 (<https://www.youtube.com/watch?v=MyLFTSUWRy8>).

Rozmowa na temat nastroju jaki wywołał w dzieciach „Mazurek Dąbrowskiego”:

- wesoły, radosny, podniosły, uroczysty

N – Kiedy mamy doby nastrój?

-Gdy jest nam: dobrze, nic nie boli, mamy co jeść, gdzie mieszkać, nie boimy się niczego, jesteśmy wolni, jest spokój na świecie.

N- Co to znaczy być wolnym?

- Wolnym to znaczy: robić to co się chce(rozwinięcie), być spokojnym i bezpiecznym, mówić co się chce.

3. Pogadanka

N- Był taki czas w historii Polski (Rozbiory – 1772, 1793, 1795), gdy na ponad sto lat nasza Ojczyzna utraciła niepodległość. Była pod zaborami. (Pokaz mapy wyświetlonej na tablicy interaktywnej lub zawieszzonej). Trzy mocarstwa: Rosja, Austria i Prusy podzieliły między siebie polską ziemię. Polska na 123 lata przestała istnieć na mapie Europy. Na szczęście nie zabrakło patriotów. Kiedy Polsce groziła utrata niepodległości wielu

Polaków próbowało na różne sposoby ratować swój kraj. Byli to m.in. Twórcy Konstytucji 3 maja

4. Praca w grupach (Załącznik 1)

Nauczyciel dzieli uczniów na 7 grup i rozdaje koperty z puzzlami:

- 1) król Stanisław August Poniatowski
- 2) marszałek Stanisław Małachowski
- 3) Ignacy Potocki
- 4) Stanisław Potocki
- 5) Hugo Kołłątaj
- 6) Józef Wybicki
- 7) Stanisław Staszic

Zadaniem uczniów jest ułożenie portretu wraz z podpisem oraz naklejenie na kartkę formatu A4.

N- rozkłada przed uczniami brystol z naklejonym po środku napisem „Twórcy Konstytucji 3 maja”. Poszczególne grupy przyklejają portret postaci wymienionej przez nauczyciela. Plakat zostaje umieszczony jako element dekoracji w klasie.

5. Czterdzieści lat po uchwaleniu Konstytucji 3 Maja, wybuchło powstanie przeciwko Rosji. Nazwano je Powstaniem Listopadowym. Jeden z jego uczestników poeta i żołnierz **Rajnold Suchodolski** ułożył tekst do melodii **Fryderyka Chopina**.

Nadał jej tytuł „Witaj majowa jutrzeńko” lub „Mazurek 3 Maja”. Ta pieśń zagrzewała Polaków do walki z zaborcą i dawała nadzieję na odzyskanie wolności.

34

6. Analiza tekstu piosenki „Witaj majowa jutrzeńko”. Wyjaśnienie uczniom niezrozumiałych wyrazów i zwrotów, np. jutrzeńka, błogi raj, nierząd, gnuśność, wstrząsła serce. (<http://teksty.org/rajnold-suchodolski,witaj-majowa-jutrzeńko,tekst-piosenki>)

Rajnold Suchodolski „Witaj, majowa jutrzeńko”

Witaj, majowa jutrzeńko,
świeć naszej polskiej krainie,
uczczimy ciebie piosenką,
która w całej Polsce słynie.

Ref: Witaj Maj, Trzeci Maj,
dla Polaków błogi raj!

Nierząd braci naszych cisnął,
gnuśność w ręku króla spała,
a wtem Trzeci Maj zabłysnął
i nasza Polska powstała.

Ref: Witaj Maj, Trzeci Maj...

W piersiach rozpacz uwięziona
w listopadzie wstrząsła serce,
wstaje Polska z grobu łona,
pierzchają dumni morderce.

Ref: Witaj Maj, Trzeci Maj...

7. Nauczyciel włącza nagranie pieśni „Mazurek 3 Maja” z tekstem:
<https://www.youtube.com/watch?v=TOOr4TiBNQGE>
Kilkukrotne wspólne śpiewanie mazurka.
8. N- Jaki charakter ma muzyka w tym utworze? (wesoły, żywy, skoczny)
Mazurki rzeczywiście są wesołe i skoczne. Fryderyk Chopen bardzo je lubił. Dowodem na to jest fakt, iż napisał ich ponad 50. Mazurki polubili też biedniejsi ludzie, bo do wykonania muzyki nie była potrzebna zbyt duża liczba instrumentów.
Wybierzcie sobie instrumenty perkusyjne i wspólnie spróbujemy zagrać rytm „Mazurka 3 Maja”. Ponowne wysłuchanie Mazurka z jednoczesnym wystukiwaniem rytmu na instrumentach.
9. Pieśń, którą dzisiaj poznaliśmy jest bardzo ważna dla Polski i Polaków.
Po odzyskaniu niepodległości 11 XI 1918 r. – 3 maja ogłoszono świętem narodowym.
Odtąd każdego 3 maja podczas uroczystego podnoszenia flagi państwowej jest on śpiewany „Mazurek 3 Maja” zamiast „Mazurka Dąbrowskiego”.
10. Na zakończenie rozmowa na temat twórców konstytucji i pieśni o trzecim maju:
 - O jakim wydarzeniu z historii Polski opowiada „Mazurek 3 Maja”?
 - Jakie nazwiska twórców Konstytucji 3 maja zapamiętaliście?

Załącznik 1

Król Stanisław August Poniatowski
pl.wikipedia.org

Marszałek Stanisław Małachowski
fr.wikipedia.org

Stanisław Potocki
pl.wikipedia.org

Ignacy Potocki
de.wikipedia.org

Hugo Kołłątaj
pl.wikipedia.org

Józef Wybicki
pl.wikipedia.org

Stanisław Staszic
pl.wikipedia.org

Temat: Dlaczego 3 maja jest świętem narodowym?

CELE SZCZEGÓŁOWE - DZIECKO:

- rozumie znaczenie świąt narodowych,
- zna symbole narodowe: godło, flagę, hymn Polski,
- wie dlaczego 3 maja jest świętem narodowym.

METODY:

- informacyjne: wyjaśniania, opisu, narracji,
- heurystyczne: problemowa, dialogu;

FORMY: indywidualna, zespołowa, grupowa.

POMOCE DYDAKTYCZNE: komputer lub smartfon, film Symbole narodowe <https://www.youtube.com/watch?v=xQk8p7XY23A>, kalendarz dla każdego zespołu, tekst wiersza Agnieszki Frączek: jest w scenariuszu Trzeci Maja; dwie kostki go gry; kartki z kalendarza z datami: 2 i 3 maja; 15 sierpnia, 11 listopada, obrazek z flagą, godłem, hymnem.

Przebieg:

1. Zabawa na dobry początek „Zadanie na hasło”

Dzieci poruszają się przy akompaniamencie muzycznym po sali. Na przerwę w muzyce wykonują określone polecenie prowadzącego np. dotknąć jak najwięcej pleców, kciuków, kolan.

2. Rundka „Urodziłem/am się...”

Dzieci wymieniają daty swoich urodzin, a następnie inne ważne dla nich wydarzenia np. Dzień Dziecka, Mikołaj itd.

Nauczyciel uzupełnia: Urodziny to taki ważny dzień dla każdego z nas. Polska też ma ważne dni, które nazywamy świętami narodowymi i państwowymi.

3. Praca w grupach „Kartka z kalendarza”

Grupę dzielimy na kilkusobowe zespoły. Każdy zespół zajmuje miejsce przy stole, na którym znajduje się kalendarz. Zespoły wyszukują w kalendarzu dat oznaczonych kolorem czerwonym, które są ważne dla naszego kraju i otaczają je pętlą:

11 listopada – Narodowe Święto Niepodległości Polski,

15 sierpnia – Święto Wojska Polskiego,

2 maja - Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej,

3 maja - Święto Konstytucji Trzeciego Maja.

Członkowie grup przedstawiają wyniki swojej pracy. Podczas prezentacji nauczyciel przypina kartki z kalendarza z datami: 2 i 3 maja; 15 sierpnia, 11 listopada.

Uzupełnienie: Przy kartce z napisem 3 maja nauczyciel wyjaśnia dlaczego ten dzień jest świętem narodowym. Każdy dzień 3 maja to rocznica uchwalenia Konstytucji 3 maja.

Po prezentacji wyników grup nauczyciel kolejno, stolikami zaprasza dzieci do zajęcia miejsca na dywanie.

4. Słuchanie wiersza Agnieszki Frączek:

Trzeci Maja

Świat dziś wygląda jakoś odświeżenie

– wszędzie coś kwitnie, coś pachnie pięknie,
gdziekolwiek spojrzeć, tam barw bez liku.

W Polsce aż roi się od goździków,

od tulipanów, bzów oraz... flag.

Od flag?

Tak, tak!

Pięknie rozkwitły wszędzie dokoła,

aby zdarzenia sprzed lat przywołać.

Nauczyciel uzupełnia o jakich zdarzeniach sprzed lat mówi autorka wiersza: Święto konstytucji zostało wprowadzone na pamiątkę uchwalenia przez Sejm Wielki Konstytucji 3 Maja w 1791 r. Była to pierwsza uchwalona w Polsce/ Europie konstytucja. Na pamiątkę tego wydarzenia wywieszamy flagi na budynkach i ulicach.

5. Rozmowa na temat: „ Jak obchodzimy święta narodowe?”

Dzieci odpowiadają na pytanie nawiązując do treści wiersza i do święta Niepodległości 11 listopada – Radosna Parada Niepodległości. Wymieniają okoliczności, w których Polacy śpiewają swój Hymn.

6. Defilada.

Dzieci maszerują po kole jak żołnierze podczas parad i defilad.

7. Do hymnu!

Dzieci wspólnie z nauczycielem śpiewają „Mazurka Dąbrowskiego” w postawie zasadniczej.

8. Oglądanie filmu IPN tv Kraków – Polskie Symbole Narodowe <https://www.youtube.com/watch?v=xQk8p7XY23A> -- czas trwania filmu: 6,44.

Dzieci siedzą na dywanie w trzech zespołach. Każdy zespół otrzymuje obrazek FLAGA, GODŁO, HYMN i prezentuje zdobyte informacje o danym symbolu.

9. Podsumowanie zajęć – technika „Kostka”. Dzieci siedzą na dywanie. Nauczyciel wprowadza dwie kostki, które przekazuje dziecku po prawej i lewej stronie. Na kartach zapisana jest liczba oczek i zdanie, które dziecko ma dokończyć. Każdy przedszkolak (raz z prawej, raz z lewej strony) rzuca kostką – odczytuje liczbę oczek – wybiera właściwą kartę, sam odczytuje zdanie lub robi to z pomocą nauczyciela lub słucha tekstu czytanego przez nauczyciela i kończy zdanie.

LICZBA OCZEK NA KOSTCE	POCZĄTEK ZDANIA	ODPOWIEDŹ DZIECKA
	Barwy narodowe umieszczone na fladze to....	Kolor biały i czerwony
	Mazurek Dąbrowskiego to....	hymn Polski.
	Najważniejszy zbiór praw i obowiązków w naszym kraju to...	konstytucja Rzeczypospolitej Polski.
	Orzeł biały w koronie na czerwonym tle to ...	godło Polski.
	3 maja 1791 r została uchwalona	pierwsza konstytucja Polski/ Europy.
	Kraj, w którym mieszkasz to...	Polska

Nauczyciel podsumowuje cykl zajęć o konstytucji dziękuje dzieciom za ich aktywność i gratuluje wiedzy, jaką zdobyły.

Propozycja kontynuacji zajęć:

Przygotowujemy się do obchodów święta:

- a) wykonanie chorągiewki <http://www.kuradomowa.info/2019/11/jak-zrobic-flage-polski-z-papieru.html>
- b) wykonanie kokardy narodowej <https://www.youtube.com/watch?v=mv0zurPnRIM>
- c) polonez do muzyki Kilara <https://www.youtube.com/watch?v=dOJ7OHIgne8>

dla klas **SCENARIUSZE** **4-6**

Wstęp

Przedstawione scenariusze lekcji są wprowadzeniem do cyklu zajęć nt. Konstytucji w szkole podstawowej. Wiedza na temat praw i obowiązków obywatela, funkcjonowania państwa, znajomość konstytucji jest niezbędna do funkcjonowania w każdym demokratycznym państwie, jest podstawą społeczeństwa obywatelskiego. Od najmłodszych lat uczniowie powinni być zapoznawani z wybranymi fragmentami konstytucji znać jej wartość i rolę w życiu każdego obywatela.

Odniesienie do podstawy programowej:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, (...) Dz.U. 2017 poz. 356)

Kształcenie w szkole podstawowej stanowi fundament wykształcenia. Zadaniem szkoły jest łagodne wprowadzenie dziecka w świat wiedzy, przygotowanie do wykonywania obowiązków ucznia oraz wdrażanie do samorozwoju (...). Najważniejszym celem kształcenia w szkole podstawowej jest dbałość o integralny rozwój biologiczny, poznawczy, emocjonalny, społeczny i moralny ucznia (ze wstępu do podstawy programowej).

Cele kształcenia w szkole podstawowej:

- wprowadzanie uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji, wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina, przyjaciele);
- formowanie u uczniów poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych osób;
- rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania;
- ukazywanie wartości wiedzy jako podstawy do rozwoju umiejętności;
- rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki;
- wyposażenie uczniów w taki zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w sposób bardziej dojrzały i uporządkowany zrozumieć świat;
- kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość;
- ukierunkowanie ucznia ku wartościom.

Umiejętności:

poszukiwanie, porządkowanie, krytyczna analiza oraz wykorzystanie informacji z różnych źródeł; praca w zespole i społeczna aktywność, kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowanie; rozwiązywanie problemów, również z wykorzystaniem technik mediacyjnych;

TEMAT: Na zasady nie ma rady. Konstytucja.

Etap edukacyjny II, klasy IV - VI szkoły podstawowej.

Czas trwania lekcji: 45 min.

Temat może być zrealizowany na lekcjach języka polskiego, historii, godzinach wychowawczych, zajęciach dodatkowych.

CELE OPERACYJNE LEKCJI:

Uczeń:

- wyjaśnia dlaczego ważne są zasady i umowy w życiu społecznym
- analizuje wybrane fragmenty konstytucji
- wskazuje w konstytucji wybrane prawa i obowiązki obywateli
- ocenia rolę i znaczenie konstytucji w codziennym życiu
- współpracuje w grupie
- wykorzystuje technologię informacyjną do poszerzania swojej wiedzy

FORMY I METODY PRACY:

praca w parach, burza mózgów, elementy dyskusji, rozmowa nauczająca, praca ze źródłem

POMOCE DYDAKTYCZNE:

Komputer z dostępem do internetu, rzutnik z ekranem, materiał pomocniczy nr 1, 2, tablica lub flipchart, Konstytucja RP z 1997 r. ewentualnie inne polskie konstytucje.

STRUKTURA LEKCJI:

1. Wstęp

Na wstępie powiedz, że będziecie rozmawiać o najważniejszym dokumencie w państwie, jakim jest konstytucja. Zastanowicie się podczas zajęć, co by było, gdyby nie obowiązywały żadne prawa i dlaczego tak ważne jest przestrzeganie konstytucji.

2. Przebieg zajęć

Poproś uczniów, aby przez chwilę porozmawiali z kolegą/koleżanką z ławki czym są zasady? Gdzie się je stosuje? W jakich obszarach życia codziennego?.

Na tablicy zapisz propozycje uczniów (np. zasady gry w piłkę nożną, zasady ruchu drogowego, zasady ustalone w domu, kontrakt/zasady klasowe, regulaminy gier itd.)

Zapytaj, czy można żyć bez stosowania się do zasad, reguł? Kto je wymyśla i dlaczego?

Jakie byłyby skutki braku zasad w życiu? Czy osoby, które łamią zasady gry planszowej, zespołowej są lubiane, szanowane?

Powiedz, że według słownika języka polskiego zasada to:

- norma postępowania,
- ustalony na mocy jakiegoś przepisu lub zwyczaju sposób postępowania w danych okolicznościach,
- podstawa funkcjonowania lub konstrukcji czegoś.

Zapytaj o umowy. Czy jako uczniowie/uczennice zawierają umowy? (możesz przypomnieć np. kontrakt klasowy). Jakże to ma dla nich znaczenie?

umowa to:

pisemne lub ustne porozumienie stron, mające na celu ustalenie wzajemnych praw i obowiązków;
też: dokument, w którym są określone te prawa. (Słownik j. polskiego)

Powiedz uczniom, że wszelkie zasady, umowy, prawa służą ludziom. Zapewniają poczucie bezpieczeństwa, stawiają jasne granice – wiadomo, co nam wolno, a czego nie, jak się zachować itd. Wprowadzają porządek w relacjach pomiędzy ludźmi, a także w państwie. Określają właściwe zachowanie wobec innych.

Zapytaj, czy uczniowie/ uczennice znają Konstytucję RP? Czy widzieli/widziały kiedyś ten dokument? Co zawiera? Czy obchodzimy święto konstytucji?

Uwaga: warto przygotować kilka egzemplarzy konstytucji współczesnej i historycznych.

Powiedz, że konstytucja jest zbiorem zasad i praw. Przedstaw uczniom informacje na temat konstytucji (możesz je wyświetlić na tablicy multimedialnej, przygotować w formie kolorowych plakatów lub rozdać na kartkach dla każdego do wklejenia w zeszyty).

Mat. pomocniczy nr 1

W Wielkiej Brytanii nie ma konstytucji w naszym rozumieniu. Obowiązuje prawo zwyczajowe, wynikające z wielowiekowej tradycji – dawnych umów pomiędzy władcą, a np. szlachtą. Przepisy są rozsiane w różnych aktach prawnych, dokumentach, pochodzących z różnych epok.

Od jednego ze średniowiecznego przywileju wynika np. przepis dziś stosowany, że bez wyroku sądowego nie wolno nikogo uwięzić, a aresztowany musi być pouczony o swoich prawach.

Zastanówcie się, czy lepiej mieć i stosować się do konstytucji spisanej w jeden dokument czy korzystać z wielu rozproszonych dokumentów?

Wyświetl i poproś o przeczytanie na głos fragmentu preambuły (przypomnij czym jest preambuła). Zwróć uwagę na wers (...) my naród polski, wszyscy obywatele (...).

oraz

Rozdział I

RZECZYPOSPOLITA

Art. 1.

Rzeczpospolita Polska jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli.

Zapytaj jak rozumieją te dwa fragmenty?

Zapytaj uczniów/ uczennice, jak dbają o rzeczy, które są dla nich cenne/ważne?

Podkreśl, że tak jak dbamy o rzeczy ważne dla nas, podobnie obywatele winni dbać o konstytucję.

Powiedz, że konstytucja zawiera więcej praw dla obywateli niż obowiązków. Z czego to wynika?

Wskaż uczniom wybrane prawa np. dostęp do kultury, ochrona środowiska, prawo do nauki itp. (np. Rozdział I art. 6, Rozdział II art. 33, 70, 74, 86)

Porozmawiajcie, czy na co dzień korzystają z tych praw? Co się dzieje, gdy ktoś nie przestrzega, łamie te konkretne prawa?

3. Podsumowanie

Na zakończenie poproś uczniów/uczennice o dokończenie zdania:

Na dzisiejszej lekcji dowiedziałem się.....

4. Zadanie domowe

Korzystając z internetu znajdź na stronie Sejmu konstytucję <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>.

Wyszukaj 3 prawa, które są dla Ciebie najbliższe lub najważniejsze?

Zanotuj je i przynieś na następną lekcję. Możecie wspólnie stworzyć katalog klasowy najważniejszych dla Was praw wybranych z konstytucji.

Uwaga: Powyższa lekcja jest propozycją, poniżej są zamieszczone źródła do przygotowania innej lekcji lub poszerzenia zajęć o kolejne wątki np. Konstytucję 3 maja.

Wersja do nauczania zdalnego

Nauczyciel w czasie nauczania zdalnego może wykorzystać wszystkie wątki scenariusza, oraz dodatkowe materiały załączone poniżej (plakat, filmy, pogadanki etc.).

Zadanie domowe uczniowie mogą przysłać nauczycielowi poprzez platformę Librus, bądź zamieścić na platformie MS Teams w zakładce prace.

45

Proponowana bibliografia, netografia, materiały dodatkowe

1. Słownik j. polskiego <https://sjp.pwn.pl/> (dostęp 10.06.2020)
2. Jak urządzić Skrzatowisko, Ewa Łętowska i Krzysztof Pawłowski, wyd. Krytyki Politycznej, 2018,
3. Konstytucja Polski dla dzieci, Jarosław Górski, Wydawnictwo SBM, 2014
4. Plakat Konstytucja autorstwa Luki Rayskiego w: <https://lukarayski.tumblr.com/image/163523844448>
5. Tekst Konstytucji RP, nagranie w: <http://www.edukacja.iustitia.prawo.pl/wydarzenia/zasoby-edukacyjne/64-tekst-konstytucji-rp-dostepny-w-formie-audiobooka-2>
6. Po co nam Konstytucja? <https://wklasie.uniwersytetdzieci.pl/scenariusz/po-co-nam-konstytucja>
7. Jan Matejko „Konstytucja 3 maja 1791 roku” | Animacja przygotowana przez Narodowe Centrum Kultury https://www.youtube.com/watch?v=_EjUJZPd2tk
8. Tak wygląda oryginalna Konstytucja z 3 maja 1791 roku
w: <https://wiadomosci.onet.pl/kraj/tak-wyglada-oryginalna-konstytucja-z-3-maja-1791-roku/skmt3s>
9. Konstytucja 3 maja audycja radiowa, 36 min. Radio Poznań, publikacja: 03.05.2019 https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&ei=6mCpXs6nGNKhkwXJ3aioBw&q=dr+maciej+kowalczyk+wsb+po-zna%C5%84&oq=dr+maciej+kowalczyk+pozna&gs_lcp=CgZwc3ktYWIQARgBMgYIABAWEB4yBg-gAEBYQHjoECAAQQzoCCABQvcBWLfxAWD8hQJoAHAAeAGAAacCiAHRCZIBBTauNy4xmAEAoAEBqgEHZ3dzLXdpeg&sclient=psy-ab
10. Konstytucja 3 maja - wyjątkowa, podziwiana, uchwalona poprzez... zamach stanu 3 maja 2017, w: <https://wiadomosci.dziennik.pl/historia/wydarzenia/artykuly/548747,konstytucja-3-maja-rocznica-uchwalenia-co-zapisano.html>
11. Sejm Wielki oraz uchwalenie Konstytucji 3 maja
12. <https://epodreczniki.pl/a/sejm-wielki-oraz-uchwalenie-konstytucji-3-maja/DPpfDltVD>
13. <https://epodreczniki.pl/a/majowe-spiewanie/DzyIEJSBJ>
14. Biblioteka muzyczna witaj majowa jutrenko (Mazurek 3 maja) i utwór F. Chopina Mazurek D-dur op. 33 nr 3

Materiał pomocniczy nr 1

Konstytucja - (od łac. constituo „urządzać, ustanawiać, regulować”) – najważniejsza ustawa, akt prawny w państwie, określany także jako ustawa zasadnicza, określająca ogólne zasady jego ustroju, prawa i obowiązki obywateli. Ma najwyższą moc prawną w państwie, czyli wszystkie inne prawa muszą być zgodne z Konstytucją. Konstytucja określa: podstawy ustroju społeczno-gospodarczego państwa, ponadto organizację, kompetencje i sposób powoływania najważniejszych organów państwowych, oraz podstawowe prawa, wolności i obowiązki obywatela.

Na straży konstytucji stoi głowa państwa, często nad jej przestrzeganiem czuwa specjalny trybunał (Trybunał Konstytucyjny).

Obecna Konstytucja RP została uchwalona 2 kwietnia 1997 r., przez Zgromadzenie Narodowe a 25 maja 1997 r. odbyło się referendum konstytucyjne, w którym 52,7% obywateli opowiedziało się za przyjęciem obecnie obowiązującej konstytucji.

Składa się z preambuły (uroczysty wstęp), 13 rozdziałów, 243 artykułów i dotychczas była dwukrotnie nowelizowana.

Konstytucja określa: podstawy ustroju społeczno-gospodarczego państwa, ponadto organizację, kompetencje i sposób powoływania najważniejszych organów państwowych, oraz podstawowe prawa, wolności i obowiązki obywatela.

46

Na straży konstytucji stoi głowa państwa, często nad jej przestrzeganiem czuwa specjalny trybunał (Trybunał Konstytucyjny).

Obecna Konstytucja RP została uchwalona 2 kwietnia 1997 r., przez Zgromadzenie Narodowe a 25 maja 1997 r. odbyło się referendum konstytucyjne, w którym 52,7% obywateli opowiedziało się za przyjęciem obecnie obowiązującej konstytucji.

Składa się z preambuły (uroczysty wstęp), 13 rozdziałów, 243 artykułów i dotychczas była dwukrotnie nowelizowana.

Materiał pomocniczy nr 2

Preambuła Konstytucji RP

**KONSTYTUCJA
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
z dn. 2 kwietnia 1997 r.**

PREMABUŁA

W trosce o byt i przyszłość naszej Ojczyzny,
odzyskawszy w 1989 roku możliwość suwerennego i demokratycznego stanowienia
o Jej losie, my, Naród Polski - wszyscy obywatele Rzeczypospolitej,
zarówno wierzący w Boga będącego źródłem prawdy, sprawiedliwości, dobra i piękna,
jak i nie podzielający tej wiary, a te uniwersalne wartości wywodzący z innych źródeł,
równi w prawach i w powinnościach wobec dobra wspólnego - Polski,
wdzięczni naszym przodkom za ich pracę, za walkę o niepodległość okupioną ogromnymi
ofiarami, za kulturę zakorzenioną w chrześcijańskim dziedzictwie Narodu i ogólnoludzkich
wartościach, nawiązując do najlepszych tradycji Pierwszej i Drugiej Rzeczypospolitej,
zobowiązani, by przekazać przyszłym pokoleniom wszystko, co cenne z ponad tysiącletniego
dorobku, złączeni więzami wspólnoty z naszymi rodakami rozsianymi po świecie,
świadomi potrzeby współpracy ze wszystkimi krajami dla dobra Rodziny Ludzkiej,
pomni gorzkich doświadczeń z czasów, gdy podstawowe wolności i prawa człowieka były
w naszej Ojczyźnie łamane, pragnąc na zawsze zagwarantować prawa obywatelskie,
a działaniu instytucji publicznych zapewnić rzetelność i sprawność,
w poczuciu odpowiedzialności przed Bogiem lub przed własnym sumieniem,
ustanawiamy Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej
jako prawa podstawowe dla państwa oparte na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości,
współdziałaniu władz, dialogu społecznym oraz na zasadzie pomocniczości umacniającej
uprawnienia obywateli i ich wspólnot.
Wszystkich, którzy dla dobra Trzeciej Rzeczypospolitej tę Konstytucję będą stosowali,
wzywamy, aby czynili to, dbając o zachowanie przyrodzonej godności człowieka,
jego prawa do wolności i obowiązku solidarności z innymi,
a poszanowanie tych zasad mieli za niewzruszoną podstawę Rzeczypospolitej Polskiej.

SCENARIUSZE dla klas **7-8**

TEMAT: Moja, Twoja, nasza konstytucja

Etap edukacyjny II, klasy VII - VIII szkoły podstawowej.

historia: kl. VII

treści nauczania XX,2; XXVIII,1; XXIX 2,4

kl. VIII

treści nauczania XXXVIII, 1; XXXVII 1,2; XXXIX 1; XLI,1

wos kl. VIII

treści nauczania IX,7

Czas trwania lekcji: 45 min.

Temat może być zrealizowany także na lekcjach języka polskiego, godzinach wychowawczych, zajęciach dodatkowych.

CELE OPERACYJNE LEKCJI:

Uczeń:

- wyjaśnia dlaczego ważna jest znajomość konstytucji w życiu obywateli
- analizuje wybrane fragmenty konstytucji
- wskazuje w konstytucji wybrane prawa i obowiązki obywateli
- ocenia rolę i znaczenie instytucji Rzecznika Praw Obywatelskich
- współpracuje w grupie
- wykorzystuje technologię informacyjną do poszerzania swojej wiedzy

50

FORMY I METODY PRACY:

praca w grupie, elementy dyskusji, rozmowa nauczająca, praca ze źródłem

POMOCE DYDAKTYCZNE:

Komputer z dostępem do internetu, rzutnik z ekranem,

materiał pomocniczy nr 1 – plakat KONSTYTUCJA;

materiał pomocniczy nr 2 – wydrukowane tytuły rozdziałów konstytucji na kartkach A4 lub jeden egzemplarz Konstytucji RP z 1997 r. dla 2 osób;

materiał pomocniczy nr 3 – rozdział II konstytucji (pocięty na poszczególne artykuły w kopertach dla 4 grup),

taśma malarska lub cenki, tablica lub flipchart.

STRUKTURA LEKCJI:

1. Wstęp

Na początku lekcji przyklej lub (wyświetl na ekranie) plakat pt. Konstytucja autorstwa Łuki Rayskiego powstały w 2017 r.

Zapytaj uczniów/ uczennice co szczególnego zauważyli w plakacie? (w napisie konstytucja wyróżnienie zaimków TY, JA w kolorach białe czerwonych).

Dlaczego podkreślono zaimki kolorami? Dlaczego plakat dotyczy konstytucji? Jaką rolę odgrywa lub powinna odgrywać konstytucja w społeczeństwie? Czy trzeba ją znać?

2. Przebieg zajęć

I. Rozdaj przygotowane na kartkach tytuły rozdziałów konstytucji – mat. pomoc. nr 2 lub jeden egzemplarz konstytucji na 2 osoby. Poproś uczniów/uczenice, aby w parach tylko na podstawie rozdziałów przedstawili, co zawiera konstytucja i jakich sfer życia ludzi oraz funkcjonowania państwa dotyczy? Jakie rozdziały swoimi tytułami/sformułowaniami ich zaskoczyły? (wyjaśnij wątpliwości, niejasności sformułowań, jeśli się pojawią).

Odwołaj się do plakatu i zapytaj, który z rozdziałów konstytucji będzie dotyczył bezpośrednio obywateli, ludzi (JA, TY)?

II. Podziel klasę na 4 grupy lub w zależności od liczebności klasy (lub bezpieczeństwa sanitarnego) przydziel parom uczniów/uczennic po kilka artykułów z rozdziału II konstytucji WOLNOŚCI, PRAWA I OBOWIĄZKI CZŁOWIEKA I OBYWATELA.

Przykładowy podział na grupy:

I gr. Zasady ogólne art. 30-37 oraz Środki ochrony wolności i praw art. 77-81

II gr. Wolności i prawa osobiste art. 38-56 oraz Obowiązki art. 82-86

III gr. Wolności i prawa polityczne art. 57-63

IV gr. Wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne art. 64-76

Poproś uczniów/uczennice, aby wybrali te artykuły, które dotyczą ich samych JA i relacji z innymi TY.

Poproś, aby przykleili je na tablicy (pod napisami JA/TY) i aby każdy/każda odczytał/a prawa, które zostały wybrane.

Zwróć uwagę na liczbę praw i obowiązków, których jest więcej? Dlaczego?

! Ciekawe:

Obowiązki obywatelskie – konstytucyjnie ustalone zakazy lub nakazy kierowane do obywateli danego państwa.

W krajach demokratycznych przepisy dotyczące obowiązków wobec państwa nie są liczne.

W konstytucjach tych krajów obowiązki obywatelskie wymieniane są najczęściej po prawach obywatelskich. Odwrotnie jest w konstytucjach krajów o ustroju autorytarnym i totalitarnym. Często w konstytucjach tych państw obowiązki obywatelskie są wymieniane przed prawami obywatelskim.

(źródło https://pl.wikipedia.org/wiki/Obowi%C4%85zki_obywatelskie)

III. Zapytaj uczniów/uczennice, czy wiedzą kto stoi na straży konstytucji? (Prezydent).

Powiedz, że szczególną rolę w państwie sprawuje Rzecznik Praw Obywatelskich, który stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji i innych aktach prawnych – dba o ochronę praw, które przed chwilą wybierali uczniowie.

IV. Poproś, aby uczniowie i uczennice za pomocą telefonów komórkowych w poszczególnych grupach znaleźli stronę internetową Rzecznika Praw Obywatelskich

i wyszukali, jakimi sprawami zajmuje się Rzecznik (RPO)? Czy każdy obywatel może skorzystać z pomocy RPO? Poproś o przykłady.

3. Podsumowanie

Na zakończenie poproś uczniów/uczennice o krótkie wypowiedzi dlaczego należy przestrzegać i szanować konstytucję?

4. Zadanie domowe

Mini projekt – propozycja zadań.

W dowolnych zespołach wykonajcie ulotki informacyjne o obowiązującej konstytucji.

Wykonajcie plakaty, kolaże nt. konstytucji.

Wybierzcie i wydrukujcie ważne dla Was prawa i obowiązki, zapisy konstytucji.

Zróbcie ankietę wśród uczniów i dorosłych z pytaniami dotyczącymi znajomości konstytucji.

Poproście nauczycieli o udostępnienie tablicy w przestrzeni szkolnej, w której zawieszicie swoje prace. Zaproście do szkoły prawnika lub Pełnomocnika Terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich we Wrocławiu, aby porozmawiać z nim o znaczeniu konstytucji.

Pamiętajcie, aby konsultować wszystkie działania i pytania ankietowe z nauczycielami.

Uwaga!

Plakat autorstwa Luki Rayskiego dostępny jest na warunkach domeny publicznej (CC Zero <https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/deed.pl>), do swobodnego wykorzystania (kopiowania, remiksowania, rozpowszechniania) bez konieczności pytania autora o zgodę.

Wersja do nauczania zdalnego

Nauczyciel w czasie nauczania zdalnego może wykorzystać wszystkie wątki scenariusza oraz dodatkowe materiały załączone poniżej (plakat, filmy, pogadanki etc.). Uczniowie mogą być także dzieleni na grupy na platformie Microsoft Teams. Należy pamiętać o określeniu czasu pracy w grupach.

Na potrzeby lekcji zdalnej należy wcześniej wysłać uczniom materiał pomoc. nr 1 i 2 lub inne wybrane materiały z części dodatkowej dla nauczyciela.

Scenariusz jest tylko propozycją, nauczyciel może modyfikować zajęcia dostosowując je do edukacji zdalnej, poziomu i potrzeb klasy.

Zadanie domowe uczniowie mogą przysłać nauczycielowi poprzez platformę Librus, bądź zamieścić na platformie MS Teams w zakładce prace.

Dla nauczyciela:

bibliografia, netografia, materiały dodatkowe:

1. Plakat Konstytucja autorstwa Luki Rayskiego w: <https://lukarayski.tumblr.com/post/163523844448/plakat-autorstwa-luki-rayskiego-dost%C4%99pny-jest-na>
2. Plakaty w: <http://demokracjailustrowana.pl/>
3. Konstytucja RP w: <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>
4. Tekst Konstytucji RP, nagranie w: <http://www.edukacja.iustitia.prawo.pl/wydarzenia/zasoby-edukacyjne/64-tekst-konstytucji-rp-dostepny-w-formie-audiobooka-2>
5. Po co nam Konstytucja? W: <https://wklasie.uniwersytetdzieci.pl/scenariusz/po-co-nam-konstytucja>
6. O co chodzi w konstytucji RP? Film edukacyjny w: <https://konstytucyjny.pl/o-co-chodzi-w-konstytucji-rp-odc-1/>
7. Konstytucja. Archiwum Osiatyńskiego w: <https://archiwumosiatynskiego.pl/wpis-w-debacie/konstytucja-i-demokracja/>
8. Ewa Łętowska, Konstytucja i poezja w: https://www.zeszytyliterackie.pl/ewa-letowska-konstytucja-i-poezja/?cli_action=1600716800.947
9. Prawopolis, gra planszowa, w: <https://courtwatch.pl/obszary-dzialania/gra-planszowa-prawopolis/> oraz recenzja w: <https://www.gamesfanatic.pl/2018/03/22/prawopolis/>

Materiał pomocniczy nr 1

53

Materiał pomocniczy nr 2

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Tekst uchwalony w dniu 2 kwietnia 1997 r. przez Zgromadzenie Narodowe.

PREAMBUŁA

Rozdział I (art. 1-29) RZECZYPOSPOLITA

Rozdział II (art. 30-86) WOLNOŚCI, PRAWA I OBOWIĄZKI CZŁOWIEKA I OBYWATELA

Rozdział III (art. 87-94) ŹRÓDŁA PRAWA

Rozdział IV (art. 95-125) SEJM I SENAT

Rozdział V (art. 126-145) PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Rozdział VI (art. 146-162) RADA MINISTRÓW I ADMINISTRACJA RZĄDOWA

Rozdział VII (art. 163-172) SAMORZĄD TERYTORIALNY

Rozdział VIII (art. 173-201) SĄDY I TRYBUNAŁY

Rozdział IX (art. 202-215) ORGANY KONTROLI PAŃSTWOWEJ I OCHRONY PRAWA

Rozdział X (art. 216-227) FINANSE PUBLICZNE

Rozdział XI (art. 228-234) STANY NADZWYCZAJNE

Rozdział XII (art. 235) ZMIANA KONSTYTUCJI

Rozdział XIII (art. 236-243) PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE

Tekst Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej ogłoszono w Dz.U. 1997, nr 78 poz. 4

\

Materiał pomocniczy nr 3

Konstytucja RP

Rozdział II WOLNOŚCI, PRAWA I OBOWIĄZKI CZŁOWIEKA I OBYWATELA

ZASADY OGÓLNE

Art. 30.

Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.

Art. 31.

Wolność człowieka podlega ochronie prawnej.

Każdy jest obowiązany szanować wolności i prawa innych. Nikogo nie wolno zmuszać do czynienia tego, czego prawo mu nie nakazuje.

Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Art. 32.

Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny.

Art. 33.

Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym.

Kobieta i mężczyzna mają w szczególności równe prawo do kształcenia, zatrudnienia i awansów, do jednakowego wynagradzania za pracę jednakowej wartości, do zabezpieczenia społecznego oraz do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń.

Art. 34.

Obywatelstwo polskie nabywa się przez urodzenie z rodziców będących obywatelami polskimi. Inne przypadki nabycia obywatelstwa polskiego określa ustawa.

Obywatel polski nie może utracić obywatelstwa polskiego, chyba że sam się go zrzeknie.

Art. 35.

Rzeczpospolita Polska zapewnia obywatelom polskim należącym do mniejszości narodowych i etnicznych wolność zachowania i rozwoju własnego języka, zachowania obyczajów i tradycji oraz rozwoju własnej kultury.

Mniejszości narodowe i etniczne mają prawo do tworzenia własnych instytucji edukacyjnych, kulturalnych i instytucji służących ochronie tożsamości religijnej oraz do uczestnictwa w rozstrzyganiu spraw dotyczących ich tożsamości kulturowej.

Art. 36.

Podczas pobytu za granicą obywatel polski ma prawo do opieki ze strony Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 37.

Kto znajduje się pod władzą Rzeczypospolitej Polskiej, korzysta z wolności i praw zapewnionych w Konstytucji.

Wyjątki od tej zasady, odnoszące się do cudzoziemców, określa ustawa.

WOLNOŚCI I PRAWA OSOBISTE

Art. 38.

Rzeczpospolita Polska zapewnia każdemu człowiekowi prawną ochronę życia.

Art. 39.

Nikt nie może być poddany eksperymentom naukowym, w tym medycznym, bez dobrowolnie wyrażonej zgody.

Art. 40.

Nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych.

Art. 41.

Każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność osobistą. Pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonych w ustawie.

Każdy pozbawiony wolności nie na podstawie wyroku sądowego ma prawo odwołania się do sądu w celu niezwłocznego ustalenia legalności tego pozbawienia. O pozbawieniu wolności powiadamia się niezwłocznie rodzinę lub osobę wskazaną przez pozbawionego wolności.

Każdy zatrzymany powinien być niezwłocznie i w sposób zrozumiały dla niego poinformowany o przyczynach zatrzymania. Powinien on być w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przekazany do dyspozycji sądu. Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania do dyspozycji sądu nie zostanie mu doręczone postanowienie sądu o tymczasowym aresztowaniu wraz z przedstawionymi zarzutami.

Każdy pozbawiony wolności powinien być traktowany w sposób humanitarny.

Każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania.

Art. 42.

Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto dopuścił się czynu zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia. Zasada ta nie stoi na przeszkodzie ukaraniu za czyn, który w czasie jego popełnienia stanowił przestępstwo w myśl prawa międzynarodowego.

Każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Może on w szczególności wybrać obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrońcy z urzędu.

Każdego uważa się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądu.

Art. 43.

Zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciwko ludzkości nie podlegają przedawnieniu.

Art. 44.

Bieg przedawnienia w stosunku do przestępstw, nie ściganych z przyczyn politycznych, popełnionych przez funkcjonariuszy publicznych lub na ich zlecenie, ulega zawieszeniu do czasu ustania tych przyczyn.

Art. 45.

Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Wyłączenie jawności rozprawy może nastąpić ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny. Wyrok ogłaszany jest publicznie.

Art. 46.

Przepadek rzeczy może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu.

Art. 47.

Każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.

Art. 48.

Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania. Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu.

Art. 49.

Zapewnia się wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się. Ich ograniczenie może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie i w sposób w niej określony.

Art. 50.

Zapewnia się nienaruszalność mieszkania. Przeszukanie mieszkania, pomieszczenia lub pojazdu może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie i w sposób w niej określony.

Art. 51.

Nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby.

Władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym.

Każdy ma prawo dostępu do dotyczących go urzędowych dokumentów i zbiorów danych. Ograniczenie tego prawa może określić ustawa.

Każdy ma prawo do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą.

Zasady i tryb gromadzenia oraz udostępniania informacji określa ustawa.

Art. 52.

Każdemu zapewnia się wolność poruszania się po terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz wyboru miejsca zamieszkania i pobytu.

Każdy może swobodnie opuścić terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Wolności, o których mowa w ust. 1 i 2, mogą podlegać ograniczeniom określonym w ustawie.

Obywatela polskiego nie można wydalic z kraju ani zakazać mu powrotu do kraju.

Osoba, której pochodzenie polskie zostało stwierdzone zgodnie z ustawą, może osiedlić się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na stałe.

Art. 53.

Każdemu zapewnia się wolność sumienia i religii.

Wolność religii obejmuje wolność wyznawania lub przyjmowania religii według własnego wyboru oraz uzewewnętrzniania indywidualnie lub z innymi, publicznie lub prywatnie, swojej religii przez uprawianie kultu, modlitwę, uczestniczenie w obrzędach, praktykowanie i nauczanie. Wolność religii obejmuje także posiadanie świątyń i innych miejsc kultu w zależności od potrzeb ludzi wierzących oraz prawo osób do korzystania z pomocy religijnej tam, gdzie się znajdują.

Rodzice mają prawo do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniem. Przepis art. 48 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Religia kościoła lub innego związku wyznaniowego o uregulowanej sytuacji prawnej może być przedmiotem nauczania w szkole, przy czym nie może być naruszona wolność sumienia i religii innych osób.

Wolność uzewewnętrzniania religii może być ograniczona jedynie w drodze ustawy i tylko wtedy, gdy jest to konieczne do ochrony bezpieczeństwa państwa, porządku publicznego, zdrowia, moralności lub wolności i praw innych osób.

Nikt nie może być zmuszany do uczestniczenia ani do nieuczestniczenia w praktykach religijnych.

Nikt nie może być obowiązany przez organy władzy publicznej do ujawnienia swojego światopoglądu, przekonania religijnych lub wyznania.

Art. 54.

Każdemu zapewnia się wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji.

Cenzura prewencyjna środków społecznego przekazu oraz koncesjonowanie prasy są zakazane. Ustawa może wprowadzić obowiązek uprzedniego uzyskania koncesji na prowadzenie stacji radiowej lub telewizyjnej.

Art. 55.

Ekstradycja obywatela polskiego jest zakazana, z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 2 i 3.

Ekstradycja obywatela polskiego może być dokonana na wniosek innego państwa lub sądowego organu międzynarodowego, jeżeli możliwość taka wynika z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej lub ustawy wykonującej akt prawa stanowionego przez organizację międzynarodową, której

Rzeczpospolita Polska jest członkiem, pod warunkiem że czyn objęty wnioskiem o ekstradycję:

- 1) został popełniony poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz
- 2) stanowił przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej lub stanowiłby przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej w razie popełnienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zarówno w czasie jego popełnienia, jak i w chwili złożenia wniosku.

Nie wymaga spełnienia warunków określonych w ust. 2 pkt 1 i 2 ekstradycja mająca nastąpić na wniosek sądowego organu międzynarodowego powołanego na podstawie ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej, w związku z objętą jurysdykcją tego organu zbrodnią ludobójstwa, zbrodnią przeciwko ludzkości, zbrodnią wojenną lub zbrodnią agresji.

Ekstradycja jest zakazana, jeżeli dotyczy osoby podejrzanej o popełnienie bez użycia przemocy przestępstwa z przyczyn politycznych lub jej dokonanie będzie naruszać wolności i prawa człowieka i obywatela.

W sprawie dopuszczalności ekstradycji orzeka sąd.

Art. 56.

Cudzoziemcy mogą korzystać z prawa azylu w Rzeczypospolitej Polskiej na zasadach określonych w ustawie.

Cudzoziemcowi, który w Rzeczypospolitej Polskiej poszukuje ochrony przed prześladowaniem, może być przyznany status uchodźcy zgodnie z wiążącymi Rzeczpospolitą Polską umowami międzynarodowymi.

WOLNOŚCI I PRAWA POLITYCZNE

Art. 57.

Każdemu zapewnia się wolność organizowania pokojowych zgromadzeń i uczestniczenia w nich. Ograniczenie tej wolności może określać ustawa.

Art. 58.

Każdemu zapewnia się wolność zrzeszania się.

Zakazane są zrzeszenia, których cel lub działalność są sprzeczne z Konstytucją lub ustawą. O odmowie rejestracji lub zakazie działania takiego zrzeszenia orzeka sąd.

Ustawa określa rodzaje zrzeszeń podlegających sądowej rejestracji, tryb tej rejestracji oraz formy nadzoru nad tymi zrzeszeniami.

Art. 59.

Zapewnia się wolność zrzeszania się w związkach zawodowych, organizacjach społeczno-zawodowych rolników oraz w organizacjach pracodawców.

Związki zawodowe oraz pracodawcy i ich organizacje mają prawo do rokowań, w szczególności w celu rozwiązywania sporów zbiorowych, oraz do zawierania układów zbiorowych pracy i innych porozumień.

Związkom zawodowym przysługuje prawo do organizowania strajków pracowniczych i innych form protestu w granicach określonych w ustawie. Ze względu na dobro publiczne ustawa może ograniczyć prowadzenie strajku lub zakazać go w odniesieniu do określonych kategorii pracowników lub w określonych dziedzinach.

Zakres wolności zrzeszania się w związkach zawodowych i organizacjach pracodawców oraz innych wolności związkowych może podlegać tylko takim ograniczeniom ustawowym, jakie są dopuszczalne przez wiążące Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowe.

Art. 60.

Obywatele polscy korzystający z pełni praw publicznych mają prawo dostępu do służby publicznej na jednakowych zasadach.

Art. 61.

Obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne. Prawo to obejmuje również uzyskiwanie informacji o działalności organów samorządu gospodarczego i zawodowego a także innych osób oraz jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim wykonują one zadania władzy publicznej i gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa.

Prawo do uzyskiwania informacji obejmuje dostęp do dokumentów oraz wstęp na posiedzenia kolegiałnych

organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu.

Ograniczenie prawa, o którym mowa w ust. 1 i 2, może nastąpić wyłącznie ze względu na określone w ustawach ochronę wolności i praw innych osób i podmiotów gospodarczych oraz ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa lub ważnego interesu gospodarczego państwa.

Tryb udzielania informacji, o których mowa w ust. 1 i 2, określają ustawy, a w odniesieniu do Sejmu i Senatu ich regulaminy.

Art. 62.

Obywatel polski ma prawo udziału w referendum oraz prawo wybierania Prezydenta Rzeczypospolitej, posłów, senatorów i przedstawicieli do organów samorządu terytorialnego, jeżeli najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat.

Prawo udziału w referendum oraz prawo wybierania nie przysługuje osobom, które prawomocnym orzeczeniem sądowym są ubezwłasnowolnione lub pozbawione praw publicznych albo wyborczych.

Art. 63.

Każdy ma prawo składać petycje, wnioski i skargi w interesie publicznym, własnym lub innej osoby za jej zgodą do organów władzy publicznej oraz do organizacji i instytucji społecznych w związku z wykonywanymi przez nie zadaniami zleconymi z zakresu administracji publicznej. Tryb rozpatrywania petycji, wniosków i skarg określa ustawa.

WOLNOŚCI I PRAWA EKONOMICZNE, SOCJALNE I KULTURALNE

Art. 64.

Każdy ma prawo do własności, innych praw majątkowych oraz prawo dziedziczenia.

Własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej.

Własność może być ograniczona tylko w drodze ustawy i tylko w zakresie, w jakim nie narusza ona istoty prawa własności.

Art. 65.

Każdemu zapewnia się wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy. Wyjątki określa ustawa.

Obowiązek pracy może być nałożony tylko przez ustawę.

Stałe zatrudnianie dzieci do lat 16 jest zakazane. Formy i charakter dopuszczalnego zatrudniania określa ustawa.

Minimalną wysokość wynagrodzenia za pracę lub sposób ustalania tej wysokości określa ustawa.

Władze publiczne prowadzą politykę zmierzającą do pełnego, produktywnego zatrudnienia poprzez realizowanie programów zwalczania bezrobocia, w tym organizowanie i wspieranie poradnictwa i szkolenia zawodowego oraz robót publicznych i prac interwencyjnych.

Art. 66.

Każdy ma prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Sposób realizacji tego prawa oraz obowiązki pracodawcy określa ustawa.

Pracownik ma prawo do określonych w ustawie dni wolnych od pracy i corocznych płatnych urlopów; maksymalne normy czasu pracy określa ustawa.

Art. 67.

Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa.

Obywatel pozostający bez pracy nie z własnej woli i nie mający innych środków utrzymania ma prawo do zabezpieczenia społecznego, którego zakres i formy określa ustawa.

Art. 68.

Każdy ma prawo do ochrony zdrowia.

Obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. Warunki i zakres udzielania świadczeń

określa ustawa.

Władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku.

Władze publiczne są obowiązane do zwalczania chorób epidemicznych i zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska.

Władze publiczne popierają rozwój kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży.

Art. 69.

Osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają, zgodnie z ustawą, pomocy w zabezpieczaniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej.

Art. 70.

Każdy ma prawo do nauki. Nauka do 18 roku życia jest obowiązkowa. Sposób wykonywania obowiązku szkolnego określa ustawa.

Nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna. Ustawa może dopuścić świadczenie niektórych usług edukacyjnych przez publiczne szkoły wyższe za odpłatnością.

Rodzice mają wolność wyboru dla swoich dzieci szkół innych niż publiczne. Obywatele i instytucje mają prawo zakładania szkół podstawowych, ponadpodstawowych i wyższych oraz zakładów wychowawczych.

Warunki zakładania i działalności szkół niepublicznych oraz udziału władz publicznych w ich finansowaniu, a także zasady nadzoru pedagogicznego nad szkołami i zakładami wychowawczymi, określa ustawa.

Władze publiczne zapewniają obywatelom powszechny i równy dostęp do wykształcenia. W tym celu tworzą i wspierają systemy indywidualnej pomocy finansowej i organizacyjnej dla uczniów i studentów. Warunki udzielania pomocy określa ustawa.

Zapewnia się autonomię szkół wyższych na zasadach określonych w ustawie.

Art. 71.

Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.

Matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych, której zakres określa ustawa.

Art. 72.

Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.

W toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka.

Ustawa określa kompetencje i sposób powoływania Rzecznika Praw Dziecka.

Art. 73.

Każdemu zapewnia się wolność twórczości artystycznej, badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników, wolność nauczania, a także wolność korzystania z dóbr kultury.

Art. 74.

Władze publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom.

Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych.

Każdy ma prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska.

Władze publiczne wspierają działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska.

Art. 75.

Władze publiczne prowadzą politykę sprzyjającą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych obywateli, w szczególności przeciwdziałając bezdomności, wspierają rozwój budownictwa socjalnego oraz popierają działania obywateli zmierzające do uzyskania własnego mieszkania.

Ochronę praw lokatorów określa ustawa.

Art. 76.

Władze publiczne chronią konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Zakres tej ochrony określa ustawa.

ŚRODKI OCHRONY WOLNOŚCI I PRAW

Art. 77.

Każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej.

Ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw.

Art. 78

Każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania określa ustawa.

Art. 79.

Każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Przepis ust. 1 nie dotyczy praw określonych w art. 56.

Art. 80.

Każdy ma prawo wystąpienia, na zasadach określonych w ustawie, do Rzecznika Praw Obywatelskich z wnioskiem o pomoc w ochronie swoich wolności lub praw naruszonych przez organy władzy publicznej.

Art. 81.

Praw określonych w art. 65 ust. 4 i 5, art. 66, art. 69, art. 71 i art. 74-76 można dochodzić w granicach określonych w ustawie.

OBOWIĄZKI

Art. 82.

Obowiązkiem obywatela polskiego jest wierność Rzeczypospolitej Polskiej oraz troska o dobro wspólne.

Art. 83.

Każdy ma obowiązek przestrzegania prawa Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 84.

Każdy jest obowiązany do ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych, w tym podatków, określonych w ustawie.

Art. 85.

Obowiązkiem obywatela polskiego jest obrona Ojczyzny.

Zakres obowiązku służby wojskowej określa ustawa.

Obywatel, któremu przekonania religijne lub wyznawane zasady moralne nie pozwalają na odbywanie służby wojskowej, może być obowiązany do służby zastępczej na zasadach określonych w ustawie.

Art. 86.

Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

SCENARIUSZE
dla szkoły
ponadpodstawowej

TEMAT: Trzy minuty. Preambuła Konstytucji RP.

Etap edukacyjny IV – po gimnazjum

Treści nauczania:

historia – 2, 5, 6, 8, 11, 12

wiedza o społeczeństwie – 2, 5, 6

Czas trwania lekcji: 45 min.

Temat może być zrealizowany na lekcjach wiedzy o społeczeństwie, języka polskiego, historii, godzinach wychowawczych, zajęciach dodatkowych.

CELE OPERACYJNE LEKCJI:

Uczeń:

- rozumie znaczenie pojęcia preambuła
- dostrzega związek między historią a współczesnością
- interpretuje teksty prawne
- zajmuje stanowisko w istotnych sprawach i je uzasadnia
- doskonali umiejętność wypowiedzi publicznych

FORMY I METODY PRACY:

rozmowa nauczająca, praca ze źródłem, dyskusja

POMOCE DYDAKTYCZNE:

Komputer z dostępem do internetu, rzutnik z ekranem,

- materiał pomocniczy nr 1 – preambuła Konstytucji RP
- preambuła Konstytucji RP w wersji dla niesłyszących <http://pzg.warszawa.pl/konstytucja/preambula/>
- plakat z preambułą Konstytucji RP
- materiał pomocniczy nr 2 – artykuł Haliny Bortnowskiej „Patriotyzm konstytucyjny” - <https://archiwumosiatsynskiego.pl/wpis-w-debacie/patriotyzm-konstytucyjny-preambula/>

STRUKTURA LEKCJI:

1. Wstęp

Poinformuj uczniów, że podczas dzisiejszych zajęć wspólnie przeanalizujecie znaczenie tego fragmentu Konstytucji RP, który jest czymś więcej, niż tylko uroczystym wstępem do ustawy zasadniczej. Poleć jednemu z uczniów głośne przeczytanie tekstu preambuły. Wyjaśnij, że osią dzisiejszej analizy będzie artykuł Haliny Bortnowskiej, z której refleksjami spróbujemy zestawzić nasze własne przemyślenia. Sama lekcja zaś będzie rozmową, ale i podróżą po historii Polski i wartościach, o które warto zabiegać.

2. Przebieg zajęć

Zadanie nauczyciela w czasie tej lekcji polega głównie na umiejętnym prowadzeniu rozmowy, dopasowaniu jej do konkretnego zespołu. Pytaj zatem o odczucia uczniów, ich skojarzenia, o to jak rozumieją kolejne fragmenty („kroki”) preambuły. Wciągaj do rozmowy mniej aktywnych. Następnie pokaż, jak rozumie ten sam fragment autorka artykułu. Możesz też poprosić uczniów o dodatkowy komentarz. Poniżej przykładowe hasła i pytania, które mogłyby się pojawić w rozmowie o poszczególnych „krokach”:

krok 1

W trosce o byt i przyszłość naszej Ojczyzny,

– Czym mogłaby/powinna się przejawiać ta troska?

krok 2

odzyskawszy w 1989 roku możliwość suwerennego i demokratycznego stanowienia o Jej losie,

– Jak doszło to tego odzyskania? – Okrągły Stół, wybory 1989

krok 3

my, Naród Polski - wszyscy obywatele Rzeczypospolitej,

– Jak w preambule określa się naród? Kto go tworzy? Czy ważne jest pochodzenie etniczne?

krok 4

zarówno wierzący w Boga będącego źródłem prawdy, sprawiedliwości, dobra i piękna, jak i nie podzielający tej wiary, a te uniwersalne wartości wywodzący z innych źródeł,

– Polska dla wierzących czy niewierzących?

krok 5

równi w prawach i w powinnościach wobec dobra wspólnego – Polski,

– Czy można stąd wywieść założenie o równouprawnieniu?

krok 6

wdzięczni naszym przodkom za ich pracę, za walkę o niepodległość okupioną ogromnymi ofiarami, za kulturę zakorzenioną w chrześcijańskim dziedzictwie Narodu i ogólnoludzkich wartościach,

– O jakich walkach mowa? Jakie to były ofiary?

krok 7

nawiązując do najlepszych tradycji Pierwszej i Drugiej Rzeczypospolitej, zobowiązani, by przekazać przyszłym pokoleniom wszystko, co cenne z ponad tysiącletniego dorobku,

– Jakie tradycje I i II RP można uznać za dobre i godne nawiązania? Co można przekazać z ponad tysiącletniego dorobku?

krok 8

złączeni więzami wspólnoty z naszymi rodakami rozsianymi po świecie,

– Gdzie są największe skupiska Polaków na świecie? Co o tym rozsianiu zdecydowało?

krok 9

świadomi potrzeby współpracy ze wszystkimi krajami dla dobra Rodziny Ludzkiej,

– Jak można zdefiniować dobro Rodziny Ludzkiej?

krok 10

pomni gorzkich doświadczeń z czasów, gdy podstawowe wolności i prawa człowieka były w naszej Ojczyźnie łamane,

– O jakich czasach i o jakich łamanych prawach i wolnościach jest tu mowa?

krok 11

pragnąc na zawsze zagwarantować prawa obywatelskie, a działaniu instytucji publicznych zapewnić rzetelność i sprawność,

– Po co ustanawiamy konstytucję?

krok 12

w poczuciu odpowiedzialności przed Bogiem lub przed własnym sumieniem, ustanawiamy Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej jako prawa podstawowe dla państwa oparte na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, współdziałaniu władz, dialogu społecznym oraz na zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot.

– Rzeczpospolita naszych marzeń. Jaka jest? Jaka być powinna?

3. Podsumowanie

Poproś uczniów o ocenę, czy obecna Rzeczpospolita spełnia marzenia twórców Konstytucji? Dlaczego? Możesz zaproponować uczniom na kolejnej lekcji debatę oksfordzką na ten temat.

Na cztery minuty przed końcem lekcji poproś uczniów o całkowitą ciszę i skupienie. Wyświetl im preambułę Konstytucji RP w wersji dla osób niesłyszących - <http://pzg.warszawa.pl/konstytucja/preambula/>. Nagranie podsumuj konkluzją: tyle treści w trzy minuty...

Materiał pomocniczy nr 1

PREAMBUŁA KONSTYTUCJI RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ z dnia 2 kwietnia 1997 roku

64

krok 1

W trosce o byt i przyszłość naszej Ojczyzny,

krok 2

odzyskawszy w 1989 roku możliwość suwerennego i demokratycznego stanowienia o Jej losie,

krok 3

my, Naród Polski - wszyscy obywatele Rzeczypospolitej,

krok 4

zarówno wierzący w Boga będącego źródłem prawdy, sprawiedliwości, dobra i piękna, jak i nie podzielający tej wiary, a te uniwersalne wartości wywodzący z innych źródeł,

krok 5

równi w prawach i w powinnościach wobec dobra wspólnego - Polski,

krok 6

wdzięczni naszym przodkom za ich pracę, za walkę o niepodległość okupioną ogromnymi ofiarami, za kulturę zakorzenioną w chrześcijańskim dziedzictwie Narodu i ogólnoludzkich wartościach,

krok 7

nawiązując do najlepszych tradycji Pierwszej i Drugiej Rzeczypospolitej, zobowiązani, by przekazać przyszłym pokoleniom wszystko, co cenne z ponad tysiącletniego dorobku,

krok 8

złączeni więzami wspólnoty z naszymi rodakami rozsianymi po świecie,

krok 9

świadomi potrzeby współpracy ze wszystkimi krajami dla dobra Rodziny Ludzkiej,

krok 10

pomni gorzkich doświadczeń z czasów, gdy podstawowe wolności i prawa człowieka były w naszej Ojczyźnie łamane,

krok 11

pragnąc na zawsze zagwarantować prawa obywatelskie, a działaniu instytucji publicznych zapewnić rzetelność i sprawność,

krok 12

w poczuciu odpowiedzialności przed Bogiem lub przed własnym sumieniem, ustanawiamy Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej jako prawa podstawowe dla państwa oparte na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, współdziałaniu władz, dialogu społecznym oraz na zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot.

Wszystkich, którzy dla dobra Trzeciej Rzeczypospolitej tę Konstytucję będą stosowali, wzywamy, aby czynili to, dbając o zachowanie przyrodzonej godności człowieka, jego prawa do wolności i obowiązku solidarności z innymi, a poszanowanie tych zasad mieli za niewzruszoną podstawę Rzeczypospolitej Polskiej.

Materiał pomocniczy nr 2

Patriotyzm konstytucyjny. Preambuła – artykuł Haliny Bortnowskiej

Przedstawiam tu rodzaj osobistego komentarza. Widzę w nim przykład wykorzystania tego tekstu. Za tym komentarzem nie stoi żaden autorytet. To jest echo mojego długiego życia i wielu doświadczeń.

65

Patriotyzm „konstytucyjny”

Określenie to funkcjonuje dość szeroko i od dawna. W Polsce zakorzenione jest w autorytecie Konstytucji Trzeciego Maja, napisanej, uchwalonej i czczonej jako próba ratowania Polski przed upadkiem, przed utratą samostanowienia. Konstytucja miała zatwierdzić i utrwalić konieczne reformy, zapewnić trwałość Rzeczypospolitej, wyrazić jej szczególną tożsamość. Z całą pewnością była wspornikiem patriotyzmu kraju, w którym obchodzono jej doroczne święto.

Nic dziwnego, że obecnie obowiązująca Konstytucja Polski Niepodległej, zwłaszcza jej Preambuła powstała w podobnym duchu, jako dokument podstawowy, wyrażający fundamentalne zasady ustrojowe, prawne i także aksjologiczne, których obywatele mają przestrzegać „aby Polska była Polską”.

Konstytucja opisuje czyli wyraża tożsamość, jaką przypisuje sobie społeczeństwo. To sytuuje „patriotyzm konstytucyjny” w odróżnieniu od opartego głównie czy wyłącznie na „poczuciu narodowym”.

Dlaczego to rozróżnienie uważam za doniosłe i nieodzowne? „Patriotyzm” ugruntowany na spontanicznym przeżywaniu wspólnoty łączącej z tymi, ale nie z innymi, daje się godzić z rządami dyktatorskimi, z władztwem nad prawem, upodobanie w nierównościach społecznych itp. Patriotyzm konstytucyjny łączy odczuwanie wspólnoty z szacunkiem dla przyjętego przez nią porządku prawnego.

PREAMBUŁA

Krok 1

W trosce o byt i przyszłość naszej Ojczyzny

Krok 2

odzyskawszy w 1989 roku możliwość suwerennego i demokratycznego stanowienia o Jej losie

Tekst potwierdza znaczenie ruchu 1989 jako początku okresu objętego rozliczeniem z użytku, jaki Polacy czynią z wolności, z samostanowienia, jakim dysponują. Los społeczeństwa jest teraz w rękach obywateli – to oni, za pośrednictwem demokratycznych rozstrzygnięć czynią użytek ze swojej władzy nad wspólnymi zasobami i kształtem życia społecznego. Z tą świadomością wyruszamy w drogę, przyjmujemy odpowiedzialność za kształtowanie przyszłości.

Krok 3

My, Naród Polski, wszyscy obywatele Rzeczypospolitej

W tym miejscu pod pieczę konstytucji, z jej PREAMBUŁĄ – taką, a nie inną! – z całą mocą potwierdzamy nasze obywatelskie rozumienie „Narodu”, istotne dla patriotyzmu konstytucyjnego. Do jego istoty należy otwarte pojmowanie wspólnoty Narodowej, jej utożsamienie z wolą posiadania, zachowania, czy pozyskania obywatelstwa. Obywatelstwo nie jest czymś wyłącznym przywilejem. Myślę, że w duchu naszej obowiązującej Konstytucji obywatelstwo jest czymś należnym mieszkańcom, urzeczywistnieniem jednego z praw ludzkich. Ten, kto chce głosić, że „Polska jest dla Polaków” okazuje się niewierny patriotyzmowi konstytucyjnemu, powszechnemu prawu do obywatelstwa.

Krok 4

Wszyscy obywatele

66

zarówno wierzący w Boga, będącego źródłem prawdy, sprawiedliwości, dobra i piękna, jak i nie podzielający tej wiary, a te uniwersalne wartości wywodzący z innych źródeł.

Na tym etapie wyliczone dwa proste składniki, mniej lub bardziej wyraźnie określone: obywatele wierzący w Boga, którego przywołują, bo jest dla nich źródłem najistotniejszych wartości i obywatele, wywodzący uniwersalne wartości z innych nurtów tradycji żywych w Polsce. Warto zauważyć, że oba zbiory są wewnętrznie zróżnicowane; ani wierzący, ani czerpiący wartości „z innych źródeł” nie są między sobą jednakowi. W tekście Preambuły te dwa zbiory obywateli są połączone jak szczególnym klejnotem słowem „zarówno”. Wierzący i inni wyznawcy wartości uniwersalnych, ci i tamci ZARÓWNO tworzą społeczeństwo obywatelskie, mają prawo do równego uczestnictwa w patriotyzmie konstytucyjnym. Zarówno wiara jak owe uniwersalne wartości muszą być traktowane z najwyższą powagą. Idąc za wezwaniem zawartym w Preambule realizujemy niezbędny krok, jeśli szanujemy jedni drugich, nie lekceważąc przy tym treści stanowiących o różnicach. W praktyce jest to trudne, ale myślę, że możliwe. Mam takie rzadkie, cenne doświadczenie.

Z wielu względów Preambuła, spisana w czasie bardzo jeszcze bliskim Przełomu określa dalszy kierunek, wydaje się, że mogłaby zainicjować czas stosunków międzyludzkich innych od tych, których doświadczamy obecnie. Lepiej się z nią nie rozstawać, bo nadaje się na przyszłość. Trzeba tylko pilnować słów-kluczy, wśród nich słowa „zarówno”, które pojawia się w związku z kwestią „wartości uniwersalnych”.

Krok 5

równi w prawach i powinnościach wobec dobra wspólnego – Polski

Ten krok wymaga uznania, że chcąc kierować się konstytucją mamy tworzyć społeczeństwo wolne od przywilejów, które naruszają wyrażoną tu zasadę równości – nikomu nie należy się więcej wolności i władzy, ani też nikt nie ma być wykluczony od udziału w tym, co wspólne.

Krok 6

wdzięczni naszym przodkom za ich pracę, za walką o niepodległość, okupioną ogromnymi ofiarami, za kulturę zakorzenioną w chrześcijańskim dziedzictwie Narodu o ogólnoludzkich wartościach

Preambuła akcentuje wdzięczność za dziedzictwo. Wdzięczność kwitnie tam, gdzie krzewi się radość, gdzie dziedzictwo obejmuje się bez przymusu, nie pod naciskiem. Wykonując ten krok nie rezygnujemy z wyboru wśród możliwości, jakie w nim odkrywamy – nie inaczej jak z wdzięcznością.

Krok 7

nawiązując do najlepszych tradycji Pierwszej i Drugiej Rzeczypospolitej, zobowiązani, by przekazać przyszłym pokoleniom wszystko, co cenne z ponad tysiącletniego dorobku

W duchu tej preambuły patriotyzm konstytucyjny może wyrażać się w pielęgnowaniu ciągłości wątków obywatelskich. Odkryjemy ją dzięki wrażliwości na to, co łączy nas z pamięcią przeszłości i krytycznej refleksji wartościującej. Dzięki niej znajdziemy przestrogi i zachęty do właściwych działań edukacyjnych.

Krok 8

złączeni więzami wspólnoty z naszymi rodakami rozszanymi po świecie

Nie opuszczajmy tego ważnego kroku; dobrze, że Preambuła o nim przypomina. W szczególności warto dbać o to, by emigrujących obywateli wyposażyć w to, co dla patriotyzmu konstytucyjnego istotne. Decyzja emigracji to problem etyczny, który ma wiele rozwiązań zgodnych z konstytucyjną lojalnością.

Krok 9

Świadomi potrzeby współpracy ze wszystkimi krajami dla dobra Rodziny Ludzkiej

„Rodzina ludzka” – w tym sformułowaniu odzywa się echo nauki soborowego papieża Jana XXIII. A dzięki temu nasza Preambuła stawia obywateli wobec ogólnoludzkiego horyzontu lojalności. Jesteśmy zobowiązani dbać o dobro innych ludzi, także tych spoza kręgu łatwej bliskości. Preambuła nadal jest aktualna – jakby powstała z myślą o problemach, z którymi dziś trzeba konfrontować obywateli.

Krok 10

Pomni gorzkich doświadczeń z czasów, gdy podstawowe wolności i prawa człowieka były w naszej Ojczyźnie łamane

„Gorzkie doświadczenia” i pamięć o nich – tę pamięć Preambuła każe zachować, wraz z jej goryczą... ostrożne przypomnienie sugeruje, że ową pamięć powinniśmy utrzymywać i eksploatować w sposób wolny od zacie trzewienia, a więc nie do celów doraźnych, uwarunkowanych politycznie.

Krok 11

pragnąc na zawsze zagwarantować prawa obywatelskie, a działaniu instytucji publicznych zapewnić rzetelność i sprawność

Na tym końcowym etapie Preambuły jej autorzy najwyraźniej deklarują intencje, jakie im przyświecają, a także nadzieję trwałości swego dokonania. Poprzedzona tą preambułą Konstytucja nie jest jakąś prowizorką – przeciwnie, w tym tekście wyrażone są decyzje określające przyszłość. Sformułowanie „pragnąc na zawsze zagwarantować” jest wyrazem intencji zachowania trwałości i niezmienności elementów porządku konstytucyjnego takich jak demokratyczny charakter i suwerenność państwa oraz trójpodział władzy.

Krok 12

W poczuciu odpowiedzialności przed Bogiem lub przed własnym sumieniem, ustanawiamy Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej jako prawa podstawowe dla państwa, oparte na poszanowaniu wolności i sprawności, współdziałaniu władz, dialogu społecznym oraz na zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnień obywateli i ich wspólnot.

„Zasada pomocniczości” to dyrektywa ukuta w kręgu myślicieli – twórców tzw. „katolickiej myśli społecznej”. Oczywiście nie ma ona związku z żadnym religijnym dogmatem. Chodzi po prostu o to, by w społeczeństwie problemy były analizowane i rozstrzygane z udziałem tych, kogo dotyczą, najlepiej przez nich samych. Bywa jednak, że konieczna jest pomoc instancji wyższego szczebla, władz dysponujących szerszymi kompetencjami, które jednak nie są nieograniczone. Zadaniem tych władz jest wspomaganie bez uszczuplania praw obywatelskich bezpośrednio zainteresowanych.

Dyrektywa pomocniczości sugeruje ustrój oparty na szacunku wobec konsultacji, których wyników nie można zbywać. Poszanowanie dyrektywy pomocniczości wymaga wysokich kompetencji obywatelskich, sprawności działania publicznego, której sprzyja wzajemne zaufanie obywateli i innych wspólnych działań.

Dynamika myśli konstytucyjnej

Oczywiście jest ona niezbędna, gdy tak wiele nieraz szybko się zmienia. Chcę tu jednak bronić poglądu, że zachowując pełnię szacunku można Konstytucję świadomie i rozważnie modyfikować – uzupełniać, wskazywać potrzebę interpretacji, uwzględniania nowych zjawisk, trudności i szans porozumienia.

Kilka uwag w związku z oczekiwaniem zmian.

Osobno należy rozważyć perspektywy zmian w tekście głównym. Tu chcę zwrócić uwagę na ewentualne zmiany w Preambule.

68

Preambuła mogłaby i powinna w większym stopniu wprowadzać obywateli w kontekst ich europejskiej przynależności, jakim jest Unia Europejska, jej dorobek prawny i wymogi, jakie stawia. Tu widzę też kształtowanie postawy wobec uchodźców i poniekąd także sąsiadów Unii, czy Europejskich współobywateli, z którymi łączy traktatowa wspólnota.

Źródło: <https://archiwumosiatsynskiego.pl/wpis-w-debacie/patriotyzm-konstytucyjny-preambula/>

TEMAT: Praworządność i konstytucjonalizm.

Etap edukacyjny III – po szkole podstawowej

liceum ogólnokształcące i technikum

historia: LIX, 2; vos: I, 7; III, 1, 2, 6, 10, 11; IV, 1, 2, 5; V, 2, 3; VII, 4

szkoła branżowa I stopnia

historia: XVIII, 1, 2; vos: I, 1, 2, 6, 10, 11; II, 1, 2, 5; III, 2.

szkoła branżowa II stopnia

wos: I, 7; II, 1, 10, III, 8.

Czas trwania lekcji: 45 min.

Temat może być zrealizowany na lekcjach wiedzy o społeczeństwie, języka polskiego, historii, godzinach wychowawczych, zajęciach dodatkowych.

CELE OPERACYJNE LEKCJI:

Uczeń:

- rozumie znaczenie pojęć konstytucjonalizm i praworządność
- dostrzega związek między prawami obywatelskimi i prawami człowieka a zapisami Konstytucji RP
- interpretuje teksty prawne
- ocenia konkretne sytuacje pod kątem ich zgodności z Konstytucją RP
- współpracuje w grupie
- doskonalą umiejętność wystąpień publicznych
- wykorzystuje technologię informacyjną do poszerzania swojej wiedzy

FORMY I METODY PRACY:

praca w grupie, symulacja, rozmowa nauczająca, praca ze źródłem

POMOCE DYDAKTYCZNE:

Komputer z dostępem do internetu, rzutnik z ekranem,

materiał pomocniczy nr 1 – opisy sytuacji,

materiał pomocniczy nr 2 – karty oceny zgodności/niezgodności z Konstytucją RP

egzemplarze Konstytucji RP (przynajmniej jeden na grupę),

publikacje elektroniczne

– <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/konstytucjonalizm;3925286.html>

– <https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/praworz%C4%85dno%C5%9B%C4%87.html>

– <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1086314,brak-publicacji-wyroku-tk.html>

– <https://konkret24.tvn24.pl/polityka,112/wyrok-tk-w-sprawie-aborcji-wciaz-nieopublikowany-pis-musimy-poczekac-na-uzasadnienie-to-nieprawda,1039255.html>

STRUKTURA LEKCJI:

1. Wstęp

Poinformuj uczniów, że podczas dzisiejszych zajęć wcielą się w rolę konstytucjonalistów stojących na straży praworządności, których zadaniem jest przygotowanie dla grupy posłów opinii na temat zgodności lub niezgodności z Konstytucją RP zgłoszonych im sytuacji. Od ich opinii zależy, czy posłowie zwrócą się o ostateczne rozstrzygnięcie do Trybunału Konstytucyjnego. Wy tłumacz, że kluczowe znaczenie mają tu terminy:

konstytucjonalizm i praworządność. Wyświetl i omów definicje:

<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/konstytucjonalizm;3925286.html>

<https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/praworz%C4%85dno%C5%9B%C4%87.html>

2. Przebieg zajęć

Podziel klasę na grupy (nie powinny być większe niż pięcioosobowe). Każdemu zespołowi przekaz kartę oceny (materiał nr 2) i wylosowaną sytuację spośród opisanych w materiale nr 1 (każdemu zespołowi inną). Poleć zbadanie zgodności danej sytuacji z Konstytucją RP oraz przygotowanie wystąpienia na komisję sejmową w tej sprawie. Przypomnij, że w przemówieniu powinna zostać uwzględniona kwestia konstytucjonalizmu i praworządności.

Podczas gdy kolejne zespoły przedstawiają swoje stanowiska, pozostali uczniowie wcielają się w posłów z komisji sejmowej i mogą zadawać dodatkowe pytania. Opis właśnie omawianej sytuacji powinien być wyświetlany na rzutniku.

3. Podsumowanie

Poproś uczniów o informację, co sprawiło im szczególną trudność w pracy. Zapytaj, kto ostatecznie rozstrzygnie o zgodności z Konstytucją RP danej sytuacji (Trybunał Konstytucyjny). Poleć uczniom lekturę fragmentu Konstytucji RP dotyczącego Trybunału Konstytucyjnego (art. 188-197). Zwróć uwagę na artykuł 190 mówiący o ostateczności jego orzeczeń.

Ale czy na pewno rozstrzygnięcie będzie ostateczne?

Zachęć uczniów do lektury artykułów z Gazety Prawnej i portalu Konkret 24 i dyskusji o praworządności na kolejnej lekcji.

<https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1086314,brak-publicacji-wyroku-tk.html>

<https://konkret24.tvn24.pl/polityka,112/wyrok-tk-w-sprawie-aborcji-wciaz-nieopublikowany-pis-musimy-poczekac-na-uzasadnienie-to-nieprawda,1039255.html>

Materiał pomocniczy nr 1 – OPISY SYTUACJI

1. Sejm zwykłą większością głosów podjął uchwałę o przystąpieniu Polski do organizacji międzynarodowej, której przekazane zostaną kompetencje organów państwowych w niektórych sprawach.
2. Sąd zarejestrował Komunistyczną Partię Polski, która w swoim programie akceptuje demokrację i zakłada dążenie do osiągnięcia sprawiedliwości społecznej.
3. Podczas konferencji prasowej rzecznik prasowy policji oświadcza, że zatrzymane podczas wczorajszych manifestacji osoby popełniły w ich trakcie przestępstwa.
4. Podczas epidemii choroby zakaźnej rząd wydał rozporządzenie zakazujące organizowania jakichkolwiek manifestacji. Policja uczestników takich zgromadzeń zatrzymuje i stawia zarzuty.
5. Dyrekcja szkoły publicznej wprowadziła obowiązek wykupywania „cegiełek” na poprawę wyposażenia sal lekcyjnych – po 10 złotych od ucznia.

6. W referendum ogólnokrajowym w sprawie zmiany stolicy państwa z Warszawy na Wrocław wzięło udział 48 procent uprawnionych, z których 90 procent zagłosowało za zmianą. Władze państwowe ogłosiły, że stolicą pozostanie Warszawa.
7. Rząd wprowadził obowiązek rejestracji każdej zmiany miejsca pobytu na dłużej niż 24 godziny.
8. Sejm uchwalił ustawę nakazującą obojgu rodzicom wykorzystanie urlopu rodzicielskiego w tym samym wymiarze czasu.

Materiał pomocniczy nr 2

KARTA OCENY ZGODNOŚCI/NIEZGODNOŚCI Z KONSTYTUCJĄ RP

Sytuacja nr

Zgodna/niezgodna z Konstytucją RP

artykuł

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Materiał dla nauczyciela – ROZWIĄZANIA SYTUACJI

1. Sejm zwykłą większością głosów podjął uchwałę o przystąpieniu Polski do organizacji międzynarodowej, której przekazane zostaną kompetencje organów państwowych w niektórych sprawach.
Rozwiązanie: niezgodne z art. 90 – w takich sprawach decyzję może podjąć sejm większością 2/3 głosów i senat większością 2/3 głosów lub musi zostać przeprowadzone referendum.
2. Sąd zarejestrował Komunistyczną Partię Polski, która w swoim programie akceptuje demokrację i zakłada dążenie do osiągnięcia sprawiedliwości społecznej.
Rozwiązanie: zgodne z art. 13 – aby wprowadzić zakaz jej działania, musiałaby w programie odwoływać się do totalitarnych metod i praktyk działania nazizmu, faszyzmu i komunizmu.
3. Podczas konferencji prasowej rzecznik prasowy policji oświadcza, że zatrzymane podczas wczorajszych manifestacji osoby popełniły w ich trakcie przestępstwa.
Rozwiązanie: sprawa nie nadaje się do interpretacji przed Trybunałem Konstytucyjnym, ale rzecznik policji nie ma prawa nazywać kogoś przestępcą lub orzekać o winie – mówi o tym zasada domniemania niewinności zapisana w art. 42 punkt 3.
4. Podczas epidemii choroby zakaźnej rząd wydał rozporządzenie zakazujące organizowania jakichkolwiek manifestacji. Policja uczestników takich zgromadzeń zatrzymuje i stawia zarzuty.
Rozwiązanie: niezgodne z art. 57 – ograniczenie wolności organizowania i uczestniczenia w pokojowych zgromadzeniach może określać tylko ustawa. Rozporządzenie jest aktem prawnym niższego rzędu.
5. Dyrekcja szkoły publicznej wprowadziła obowiązek wykupywania „cegiełek” na poprawę wyposażenia sal lekcyjnych – po 10 złotych od ucznia.
Rozwiązanie: niezgodne z art. 70 punkt 2 – nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna.
6. W referendum ogólnokrajowym w sprawie zmiany stolicy państwa z Warszawy na Wrocław wzięło udział 48 procent uprawnionych, z których 90 procent zagłosowało za zmianą. Władze państwowe ogłosiły, że stolicą pozostanie Warszawa.
Rozwiązanie: zgodne z art. 125 punkt 3 – w referendum wzięło udział mniej niż 50 procent uprawnionych, zatem jego wyniki nie są wiążące.
7. Rząd wprowadził obowiązek rejestracji każdej zmiany miejsca pobytu na dłużej niż 24 godziny.
Rozwiązanie: niezgodne z art. 31 punkt 3 – ograniczenia nie mogą naruszać istoty wolności i praw.
8. Sejm uchwalił ustawę nakazującą obojgu rodzicom wykorzystanie urlopu rodzicielskiego w tym samym wymiarze czasu.

Rozwiązanie: zgodne z art. 33 – kobieta i mężczyzna mają równe prawa.

Wrocławskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli

ul. Swobodna 73a, 50-089 Wrocław,

tel: +48 71 798 68 80

fax: +48 71 796 45 60

e-mail: poczta@wcdn.wroc.pl